

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В. Н.
КАРАЗІНА

СОЦІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра прикладної соціології та соціальних комунікацій

Пояснювальна записка

до кваліфікаційної роботи

на тему:

«ТЕЛЕГРАМ ЯК ІНФОРМАЦІЙНЕ ДЖЕРЕЛО ТА КОМУНІКАТИВНИЙ
ІНСТРУМЕНТ В РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ»

Виконала: студентка 4 курсу, групи ЗСМК-42

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

спеціальності 061 Журналістика

Коценко К.В.

Керівник: професор кафедри прикладної

соціології та соціальних комунікацій,

доктор соціологічних наук, Скориніна-Погребна О.В.

Харків – 2024

2. Строк подання студентом роботи 22.05.2024

3. Перелік питань, які потрібно розробити:

- окреслити важливість вивчення додатку Телеграм у контексті актуальної проблеми;
- з'ясувати роль Телеграму як інформаційного джерела та комунікативного інструмента в російсько-українській війні;
- проаналізувати різні сторони висвітлення російсько-українського конфлікту у вітчизняних та закордонних публікаціях;
- окреслити заходи для формування безпеки користувачів у додатку Телеграм;
- проаналізувати особливості висвітлення однакових новин у різних телеграм-каналах.

4. План роботи

№ з/п	Назви етапів роботи
1	Визначення напрямку дослідження
2	Формування джерельної бази дослідження
3	Написання вступу до роботи (визначення об'єкту, предмету, мети та завдань)
4	Підготовка і написання першого розділу кваліфікаційної роботи (Роль Телеграм у контексті російсько-української війни)
5	Написання другого розділу роботи (Висвітлення новин у Телеграмі під час російсько-української війни)
6	Формування висновків та списку використаних джерел
7	Оформлення додатків

5. Дата видачі завдання 21.09.2023

Студент Катерина Коценко
підпис ім'я, прізвище

Керівник роботи Ольга Скориніна-Погребна
підпис ім'я, прізвище

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. РОЛЬ ТЕЛЕГРАМ У КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ.....	7
1.1 Важливість вивчення ролі Телеграм у контексті актуальної проблеми.....	7
1.2 Висвітлення російсько-українського конфлікту у вітчизняних та закордонних публікаціях.....	16
1.3 Роль Телеграм як інформаційного джерела та комунікативного інструмента в російсько-українській війні.....	23
Висновки до розділу 1.....	31
РОЗДІЛ 2. ВИСВІТЛЕННЯ НОВИН У ТЕЛЕГРАМІ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО- УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ.....	33
2.1 Заходи для забезпечення безпеки користувачів у Телеграмі.....	33
2.2 Особливості у висвітленні новин під час російсько-української війни у різних телеграм-каналах.....	37
Висновки до розділу 2.....	52
ВИСНОВОК.....	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	57
Додаток А Приклад новини з додатку Телеграм, що підтверджує підрив Каховської ГЕС.....	63
Додаток Б Приклад новини з додатку Телеграм, що демонструє наслідки удару РФ по терміналу «Нової пошти».....	64
Додаток В Приклад новини з додатку Телеграм про збір коштів на 100 далекобійних БПЛА.....	65
Додаток Д Приклад застосування пропаганди телеграм-каналом «Легітимний».....	66
Додаток Е Приклад новини на каналі «Легітимний», що містить дезінформацію.....	67

Додаток Ж Приклад швидкої комунікації під час повітряної тривоги на каналі «Труха Україна».....	68
Додаток З Приклад бесіди із надання першої психологічної допомоги з чат-ботом «@friend_first_aid_bot».....	69
Додаток К Приклад телеграм-каналу, який дає корисні поради для збереження ментального здоров'я.....	70
Додаток Л Приклад новини на каналі «Труха Україна» про призначення Залужного на посаду посла України у Великій Британії.....	71
Додаток М Приклад коментарів аудиторії на каналі «Труха Україна», щодо новини про призначення Залужного на посаду посла України у Великій Британії.....	72
Додаток Н Приклад новини на каналі «ТСН новини/Тсн.ua» про призначення Залужного на посаду посла України у Великій Британії, а також реакція населення.....	73
Додаток П Приклад новини на каналі «Легітимний» про призначення Залужного на посаду посла України у Великій Британії.....	74
Додаток Р Приклад новини на каналі «Труха Україна» про блокування українсько-польського кордону, а також реакція населення.....	75
Додаток С Приклад новини на каналі «ТСН новини/Тсн.ua» про блокування українсько-польського кордону.....	76
Додаток Т Приклад новини на каналі «Легітимний» про блокування українсько-польського кордону.....	77
Додаток У Приклад новини на каналі «Труха Україна» про «небезпечні канали» в Телеграм, а також реакція аудиторії.....	78
Додаток Ф Приклад новини на каналі «ТСН новини/Тсн.ua» про «небезпечні канали» в Телеграм.....	79
Додаток Х Приклад новини на каналі «Легітимний» про «небезпечні канали» в Телеграм.....	80

ВСТУП

Актуальність теми. З моменту набуття незалежності, Україна стала головною мішенню для Росії. Її ключовий вплив зосереджувався на тому, аби наша держава обрала східний вектор розвитку, й відповідно Росію, як свого головного партнера. Слід зазначити, що в певні роки їй вдавалося контролювати деякі політичні процеси, проте події 2013-2014 року це змінили. У цей період український народ продемонстрував «сусідці», що цінує демократію, а також свободу, і саме тому обирає західний розвиток. Відтоді, Україна почала зазнавати вплив жорстокої гібридної війни, яка охопила усі сфери нашого життя. Велике значення було приділено інформаційній війні, а головним інструментом у ній стали соціальні мережі, на які були спрямовані головні зусилля РФ.

Саме Телеграм став одним із ключових додатків, який використовує Росія проти України. Месенджер, започаткований Павлом Дуровим, вже став невід'ємною частиною життя багатьох користувачів, і є популярним у різних сферах, включаючи інформаційну боротьбу та війни. Телеграм надає зручний і анонімний канал для розповсюдження інформації, дискусій, спілкування та навіть мобілізації. Відкриваючи доступ до різноманітних груп і каналів, Телеграм став платформою, яка дозволяє розповсюджувати різноманітну інформацію - від новин та аналітики – до пропаганди та спілкування зі спільнотами.

Користуючись можливостями додатку, Росія активно веде інформаційну війну, застосовуючи дезінформацію, пропаганду, а також фейкову інформацію, яка спрямована на українських користувачів. Такий вплив здатний деморалізувати суспільство, створити протестні настрої серед населення та загострити суспільно-політичну, чи соціально-економічну ситуації. Саме з цієї причини, важливо проводити дослідження соціальної мережі Телеграм на предмет достовірності джерел, а також вивчати аспекти впливу новинних повідомлень на користувачів інформації.

Ступень наукового дослідження. «Український інститут медіа та комунікації» 1 березня 2023 року опублікував аналітичний звіт на предмет того «Як функціонують та завойовують аудиторію неінституціоналізовані новинні телеграм-канали українського сегмента». У ході дослідження було розглянуто ряд аспектів, в тому числі, й можливі ризики для інформаційної безпеки України, які виникають при користуванні додатком. Зокрема, до головних небезпек віднесли: велику кількість анонімних каналів, які сприяють поширенню дезінформації; «російське коріння» Павла Дурова (засновника) створює ризик можливої співпраці цієї мережі із російськими спецслужбами; відсутність публікацій прозорих звітів щодо запитів з боку різних держав; непрозорість коду Телеграм створює ризики для безпеки персональних даних користувачів [38, ст.14].

Закордонні видання також окреслюють ризики щодо можливої співпраці Павла Дурова із владою Росії. Проте, Клінт Воттс, співробітник Інституту досліджень зовнішньої політики, що фокусується на іноземній дезінформації зазначає, що додаток є останнім мостом у соціальних мережах, де люди можуть побачити, що насправді відбувається, і як розгортається битва [39]. Із вище наведеної інформації, стає зрозуміло, що Телеграм має неоднозначну характеристику стосовно своєї безпеки та важливості, а, отже, обрана тема потребує подальшої розробки.

Мета дослідження: дослідити роль та значення Телеграм як інформаційного джерела та комунікативного інструмента у контексті російсько-української війни.

Завдання роботи:

1. Окреслити роль Телеграм у контексті російсько-української війни.
2. Проаналізувати висвітлення новин під час російсько-української війни у різних телеграм-каналах.

Об'єкт дослідження: інформаційні процеси та комунікації в російсько-українській війні.

Предмет дослідження: Телеграм як інформаційне джерело та комунікативний інструмент в рамках інформаційної війни в російсько-українському конфлікті.

Методи дослідження: аналіз, порівняння, кабінетне дослідження.

Структура роботи: робота складається із вступу, двох розділів (теоретичного та практичного), висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

РОЛЬ ТЕЛЕГРАМ У КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

1.1 Важливість вивчення ролі Телеграм у контексті актуальної проблеми

Війна – збройний конфлікт між двома або більше сторонами з використанням насильства, задля досягнення політичних, економічних чи територіальних цілей. Зазвичай, термін війна асоціюється з минулими сторіччями, а в голові людини сприймається як щось далеке та неможливе. Тому дуже дивно, коли доводиться говорити про збройну агресію у двадцять першому столітті.

Проте почнемо із самого початку. У 2000-му році президентом Росії обрали Володимира Путіна. З цього моменту й почався прихований, а вже потім прямий вплив на Україну та її розвиток. Справа у тім, що російська влада прагнула завжди контролювати усі важливі події, а також рішення, які приймала Верховна Рада. Тому не дивно, що російський філософ Олександр Дугін у своїй книзі, яка має назву «Основи геополітики: Геополітичне майбутнє Росії», висловлюється наступним чином: «Україна як держава не має геополітичного значення, особливого культурного імпорту чи загальнолюдського значення, географічної унікальності, етнічної винятковості, її певні територіальні амбіції становлять величезну небезпеку для всієї Євразії і без вирішення проблеми «українського питання» говорити про континентальну політику взагалі безглуздо. Не можна дозволити Україні залишатися незалежною, якщо вона не буде санітарним кордоном, що було б теж неприпустимо» [29].

За його словами Україна має бути анексована Російською федерацією, що дозволить другій стороні мати контроль над іншою, та не створювати так

звану «небезпеку для всієї Євразії». Як зазначають джерела, саме дана книга мала величезний вплив на зовнішню політику Володимира Путіна.

Першою спробою Росії «промацати» Україну на предмет своїх можливих дій щодо приєднання Криму, став конфлікт навколо коси Тузла. Восени 2003 року без узгоджень зі сторони України російська сторона мала спробу побудови греблі (що сполучає узбережжя РФ з цією українською ділянкою). Відповідь президента Кучми не змусила себе довго чекати: він наказав привести до бойової готовності підрозділи берегової охорони, перекинути кораблі з Одеси до Керчі, а також розгорнути артилерійські розрахунки. На щастя, через різку реакцію Кучми на цю ситуацію, даній спробі було дано відбій [29].

Проте це не єдине втручання «сусіда» в політику України. Вже згодом, у 2004 році, під час виборів президента, Росія почала активно підтримувати Віктора Януковича, який прагнув зміцнити зв'язок з нею (Росією). У свою чергу, його конкурент, Віктор Ющенко, мав зовсім протилежні наміри: він планував свою майбутню політику, яка буде орієнтуватися на захід, а також обіцяв побороти корупцію, та вивести країну із застою [29].

Захопити владу Януковичу завадила Помаранчева революція, яка стала поразкою для Кремля. Фактично, на той час, для Росії дана ситуація представлялася викликом її інтересам. По-перше, через бажання Віктора Ющенко наближати Україну до Заходу, а по-друге, одночасно зберігати внутрішній режим в Росії, оскільки українське суспільство надало приклад позбавлення влади корумпованого режиму. У Росії склалося переконання, що саме Захід спровокував Помаранчеву революцію, тому країна почала змінювати свою зовнішню політику: від намагань до інтеграції з Заходом (на умовах першої країни), до спроби здійснити відгороження від нього [29].

В період, коли Україна намагалася покращити свою зовнішню політику (переговори щодо Угоди про асоціацію між Україною та Європейським союзом), Росія вдавалася до свого роду хитрощів – відключення газу, що спричиняло перебої транзитних поставок до Європи.

З приходом до влади Віктора Януковича (2010 рік), стався стрімкий розворот в зовнішній політиці країни. Тодішній президент вирішив призупинити процес підготовки до підписання Угоди про асоціацію України та ЄС. Як наслідок, у 2013 році були розпочаті масові протести населення, які згодом отримали назву – Революція гідності [29].

Загалом ці протести виражали бажання зберегти закріплений у законодавстві геополітичний курс України на спрямування до Європи. Цей курс не лише означав для Росії подальшу втрату контролю над Україною, але й включав у себе надання гарантій безпеки. Революція гідності завершилася поразкою для Януковича, який втік до Росії. Ця перемога дала змогу змінити владу, що означало зменшення впливу Росії на Україну.

Тим не менш, у 2014 році Росія все ж наважилась застосувати свої плани щодо України. Першим кроком стала окупація Криму, а вже згодом під російським прапором була частина Донбасу. Близько восьми років Росія укріплювала свою армію, технічне забезпечення задля того, аби завершити «почату справу» [32]. Як наслідок, 24 лютого 2022 року територія України зазнає потужних обстрілів з боку агресора, який планує захопити Київ (відповідно і всю Україну загалом). Спеціальна воєнна операція, як називають війну росіяни, мала відбутися протягом трьох днів. Проте плани Кремля зірвала мужність українського народу, який в перші дні повномасштабного вторгнення пішов захищати Батьківщину [29].

Усі ці події говорять лиш про те, що Росія вже досить давно планувала захопити Україну, яку завжди називала братським народом. Контроль агресора був присутній починаючи включно з 2000-х років (бо саме з цього періоду я почала аналіз впливу однієї країни на іншу) до сьогодні. Росії було завжди не вигідно, що Україна мала плани вступити в НАТО та ЄС, адже такі дії унеможливлювали контроль над нею. Саме тому, протягом багатьох років, агресор намагався контролювати зовнішню політику, аби в майбутньому мати змогу окупувати усю територію сусіда.

Майже два роки триває кровопролитна війна (період повномасштабного вторгнення) з країною агресором, яка до сих пір вірить у свою перемогу. За цей час населення України пережило багато потрясінь та страждань. Від зруйнованих будинків до втрати близьких людей, від окупації та знущань до безпомічі у чужій країні. Російсько-українська війна має глибокий соціальний вплив на обидві країни, та всю світову спільноту. Цей конфлікт став величезною соціальною проблемою, яка відзначається значною кількістю аспектів та наслідків для населення України.

Нижче наведено аспекти соціального впливу російсько-української війни на населення України:

1. Втрати людських життів та поранені. Однією з найбільших соціальних проблем, пов'язаних з російсько-українською війною, є велика кількість загиблих та поранених. Тисячі людей втратили своїх близьких, а інші стали інвалідами. Це призвело до загострення проблеми медичного обслуговування, реабілітації та психологічної підтримки для військовослужбовців та цивільного населення [12].

2. Біженці та внутрішньо переміщені особи. Війна призвела до великої кількості біженців та внутрішньо переміщених осіб. Це спричиняє не тільки гострі соціальні проблеми для цих людей, але й накладає великі фінансові та інфраструктурні виклики на території, куди вони вирушили.

Як приклад, за даними ООН, близько 13 мільйонів українців були вимушені поїхати за кордон, з них 8 мільйонів повернулися, а 5 мільйонів залишились дотепер. Такими країнами виявилися: Болгарія – 153 170 українців; Чехія – 495 569; Естонія – 43 485; Угорщина – 34 248; Латвія – 46 048; Литва – 75 197; Польща – 1 564 711; Республіка Молдова – 107 728; Румунія – 118 855; Словаччина – 110 968; Данія – 38 538 осіб; Фінляндія – 50 692; Франція – 118 994; Німеччина – 881 399; Іспанія – 168 654 [20].

3. Руйнація інфраструктури. Війна призвела до значних руйнацій, включаючи знищення мостів, доріг, житлових будівель і інфраструктури. Це створює проблеми з доступом до основних послуг, таких як електроенергія,

вода та транспорт. Прикладом є минула осінь-зима 2022-2023 років, коли держава почала вводити планові відключення світла через високе навантаження на енергетику країни.

4.Економічний вплив. Війна вплинула на економіку обох країн, призводячи до зниження виробництва, зростання безробіття та інфляції. Це створює великі економічні труднощі для населення. Як зазначає Центр зайнятості, на початку листопада 2022 року кількість безробітних в Україні сягала 241 тисячу людей. Хоча у лютому, цього ж року, таких людей (безробітних) було 317 тисяч. Фактично, їх кількість зменшилась. Проте варто зауважити, що багато людей виїхало за кордон, або ж перебувають на тимчасово окупованих територіях [44]. Тому ці дані є неповними.

5.Психологічний вплив. Війна залишила серйозний психологічний слід на багатьох громадян, включаючи військовослужбовців, поранених та цивільне населення. Посттравматичний стрес та інші психічні проблеми стали загостреними для багатьох. 40-50 % населення, за оцінками експертів, потребуватимуть психологічної допомоги [13].

6.Гібридна війна та дезінформація. Військові дії в супроводі гібридної війни призвели до поширення дезінформації та пропаганди. Це погіршує ситуацію та створює соціальні конфлікти. В основному, Кремлівська пропаганда базується на наступних тезах: «навколо вороги», «ми цього не робили», «це був превентивний удар», «де ви були 8 років?», «винні США» [24].

Як приклад російської пропаганди став міф про фашизм в Україні. Російські ЗМІ поширювали ідею, що Україна на шляху до фашизму та націоналізму, намагаючись викликати обурення серед росіян та інших національностей. Вони стверджували, що причиною їхньої спецоперації є саме демілітаризація та денацифікація країни [24].

7.Соціальний розлад та конфлікти. Війна спричинила соціальний розлад і конфлікти в обох країнах. Національність, релігія та політика стали джерелом напруги та розбрату. Особливо це стосується мовного питання, яке

було актуальне ще до повномасштабного вторгнення, а після 24 лютого лише загострилось. Постійні суперечки щодо того, на якій мові необхідно спілкуватися лише розколює український народ на два ворожі табори: ті, хто вважають, що потрібно спілкуватися українською, та ті, які не бачать різниці у мові взагалі.

8. Міжнаціональні стосунки. Російсько-українська війна вплинула на стосунки між росіянами та українцями як на рівні держав, так і на рівні громадян. Це призвело до ворожнечі та розмежування між цими двома народами. Відтепер, стає зрозумілим, що історія про нібито «братський народ» є лише міфом й не більше.

9. Міжнаціональна солідарність. З іншого боку, війна також спричинила зростання об'єднаності та солідарності в Україні, яка бореться за свою незалежність та територіальну цілісність. Так, на момент 6 березня 2022 року за інформацією Національної гвардії, до територіальної оборони вступили близько 100 тисяч українців [18]. Тобто, більше ніж за тиждень люди різних професій долучилися до захисту своєї Батьківщини. Важливо зазначити, що це дані лише початку 2022 року. Тобто, фактична кількість людей, які вступили до лав оборони на сьогоднішній день значно більша.

Російсько-українська війна – це більше, ніж просто військовий конфлікт. Вона впливає на всі сфери життя суспільства і створює величезні соціальні виклики. Розв'язання цієї проблеми вимагає складних політичних, економічних та соціальних заходів. Наявність міжнародної підтримки та співпраці важлива для знаходження миру та вирішення цієї глибокої соціальної проблеми.

Не менш важливим питанням у контексті російсько-української війни є використання соціальних мереж, як інформаційних джерел. Вони відіграють суттєву роль у ході війни, й прирівнюються до телебачення. В нашому випадку, таким додатком слугує Телеграм, який активно використовує майже кожен українець. То ж, чому так важливо вивчати роль цієї соціальної мережі у період війни? Про це мова піде далі.

Почнемо із самого початку – народження соціальної мережі. Телеграм був створений росіянином Павлом Дуровим у 2013 році. Заснування додатку відбулося в часи, коли приватність та безпека стали на додачу важливими, а цифровий світ не завжди гарантував їх. На момент розробки додатку, Дурову належала соціальна мережа «ВКонтакте». На той час він зіткнувся із рядом проблем та претензіями, які висували російські силовики. Вони вимагали, аби засновник блокував контент, який був пов'язаний з учасниками українського Євромайдану. В період з 2013-2014 року Дуров втратив основну частину акцій соціальної мережі («ВКонтакте»), а вже згодом продав залишок іншим інвесторам. В 2014 році Павло переїжджає закордон, з метою дистанціюватися від влади Росії, й продовжує активно розвивати додаток Телеграм [37].

Поговоримо трішки про функціонал соціальної мережі. На сьогоднішній день Телеграм характеризують як платформу, що вирізняється своєю фокусованістю на конфіденційності та безпеці (хоча до безпеки виникають сумніви). Додаток також відомий своєю спроможністю до інновацій. Наприклад, в інших месенджерах додаткові функції обмежуються відправленням текстових повідомлень та фотографій. Телеграм пішов далі і дозволив створювати ботів - автоматизовані акаунти, які можуть виконувати різноманітні завдання. Це відкрило широкі можливості для розробників та бізнесів, які можуть створювати чат-ботів для надсилання новин, відповіді на запити або навіть створення музичних плейлистів [37].

Telegram Channels – це ще одна інноваційна функція, яка дозволяє користувачам створювати свої власні спільноти та новинні канали. Це стало важливим інструментом для журналістів, активістів та інших груп, які бажають поширювати інформацію та збирати аудиторію навколо своєї теми інтересів [37]. Особливо актуальним це стало під час війни. За результатами дослідження, яке було опубліковане 21 лютого 2023 року, було виявлено, що за 15 місяців частка українців, що отримують новини з телеграм каналів зросла з 11% до 41%. Що не скажеш про телебачення, у якого кількість

користувачів зменшилась з 55 % до 43% за цей самий період [28]. Фактично, дані медіа майже зрівнялися.

Телеграм відіграє досить важливу роль у війні між Росією та Україною. Це не лише спосіб спілкування та поширення новин, це й можливість збору необхідної інформації користувачів, й передачі її російським спецслужбам. Нагадаю, що Телеграм був створений росіянином Павлом Дуровим. Це не може не викликати підозри щодо конфіденційності. Так, до прикладу, у 2020 році влада Росії намагалася кілька раз заблокувати Телеграм на території країни. Проте, через деякий час РосКомНагляд все ж розблокував доступ до додатку, з коментарем про те, що такі дії були зроблені завдяки домовленостям із засновником (Дуровим), та його готовністю боротися із тероризмом та екстремізмом [28].

Наступним тривожним дзвіночком став коментар Путіна у 2021 році. Він назвав Телеграм яскравим прикладом співпраці влади із соціальною мережею [29]. Такий вислів президента Росії змушує не на жарт замислитись про реальну співпрацю додатку з владою агресора. Звісно, нікому не буде цікаво читати й збирати інформацію про те, який хліб ви сьогодні купили, чи як вас образили найближчі друзі. Увага звертається саме на повідомлення, які пов'язані із військовими подіями: переміщення військових та їхньою техніки, обговорення секретних даних та ухвалення важливих рішень. Даний аналіз інформації стає можливим завдяки роботі штучного інтелекту та алгоритмів [28].

Проте це ще не все. У вересні 2021 року, під час виборів, Телеграмом було заблоковано канал російського опозиційного політика Олексія Навального, під назвою «Розумне голосування». Завданням Телеграм-бота було надання рекомендацій користувачам, за кого голосувати на тій чи іншій ділянці. Такі дії мали мінімізувати кількість провладних переможців на виборах [28].

Не менш цікавим фактом є фінансування самого додатку. Адже, за інформацією джерел, компанія не заробляла коштів до середини 2022 року, а

витрати на сервери сягали близько двох мільярдів доларів. Не складно догадатись, що кошти, які були залучені в період з 2018 по 2021 роки походять від російських олігархів [28].

Тим часом, українці продовжують користуватися та залежати від додатку Телеграм, як основного джерела інформації. І хоча соціальна мережа рекламується як зашифрована, та має орієнтацію на конфіденційність, проте більшість чатів все ж зберігаються через хмарні сервери. І що з ними робиться далі – нікому не відомо.

На противагу вищенаведеним фактам про співпрацю засновника Телеграм з владою Росії, є запевнення Павла Дурова на своєму англomовному Телеграм-каналі, про те, що дані українських користувачів в безпеці. Крім цього, він помилково натякнув, що нібито його ще раніше звільнили з компанії «Вконтакті» через відмову передавати інформацію про українських користувачів у період протестів в 2014 році [16].

Чи довіряти словам Дурова чи ні – справа кожного українця. Цього ж і стосується використання соціальної мережі – все на розсуд кожного. Проте, варто відповідально відноситись до інформації, яку ми передаємо через додаток, адже вона, імовірно, може працювати проти нас. Наразі, нікому не відомо, чи справді відбувається співпраця Павла Дурова з російською владою чи ні. Тому, як на мене, вивчення ролі Телеграм під час російсько-української війни є критично важливим, оскільки ця платформа впливає на комунікацію, інформаційну війну, кібербезпеку та права людини. Розуміння та аналіз цієї ролі допоможуть розробити стратегії для захисту інформаційної безпеки, боротьби з дезінформацією та забезпечення прав людини в умовах сучасних конфліктів.

1.2 Висвітлення російсько-українського конфлікту у вітчизняних та закордонних публікаціях

Російсько-український конфлікт виявився не тільки збройним, але й віртуальним полем боротьби, де маніпулятивні технології стали важливими інструментами у формуванні громадської думки, поширенні дезінформації і впливу на інформаційний простір. У цьому контексті, месенджер Телеграм використовуваним як сторонами конфлікту, так і сторонами, які слідкують за подіями в Україні.

Під маніпулятивними технологіями вбачають стратегії, які використовуються для впливу на думки, почуття та поведінку інших осіб з метою досягнення певних цілей [9]. В нашому випадку такими методами можуть бути інформаційні викиди російською владою задля залякування, а також розколу населення. Маніпулятивні технології є досить важкою зброєю, які впливають на людей та їхню свідомість. Фактично, Телеграм став осередком розвитку таких технологій, які згодом почали активно розповсюджуватися по різних Телеграм-каналам. До основних маніпулятивних технологій слід віднести наступні методи:

1. Дезінформація. Розповсюдження фейкових новин та спотвореної інформації з метою введення в оману громадськість. Це може включати в себе подачу неправдивих фактів, подій та статистики. Яскравим прикладом дезінформації була новина, яка виправдовувала вторгнення агресора на територію України, з метою самооборони [24]. Ця інформація швидко розлетілася російськими каналами, а вже згодом заповонила український інфопростір.

Вищезазначена новина мала неоднозначний вплив на українських споживачів інформації. Адже з одного боку, люди висміювали, та створювали меми довкола цієї інформації (зокрема про виступ Лукашенка щодо виправдання російського вторгнення). З іншого ж боку, у людей

виникала обуреність щодо зазначеної брехні. Бо нікому не треба було пояснювати, що це просто вигадки Кремля.

2. Пропаганда. Ще один вид маніпулятивних технологій, який передбачає систематичне поширення і підтримку певних ідей, поглядів, політичних доктрин, або інших публічних позицій з метою переконати аудиторію або групу осіб приймати ці позиції [14]. Пропаганда може бути використана як для позитивних цілей, наприклад, для поширення інформації про здоровий спосіб життя, так і для негативних цілей, які призводять до маніпуляції або спричинення шкоди. Прикладом такої пропаганди є ідея про нібито історичну єдність росіян та українців. Таку основу заклала стаття Путіна, яка була опублікована у липні 2022 року [24].

Така пропаганда викликає обурення серед користувачів Телеграму. Адже кожен українець, який в школі вивчав історію України знає, що вона була створена як окрема держава (без сторонньої допомоги). Проте, така маніпулятивна технологія може переконати певних громадян у її правдивості. Від цього залежить багато факторів: освіта (важливо, де саме вона здобувалась), місце проживання (особливо, якщо це окуповані території), безпосередньо ставлення до країни агресора (адже на жаль в нашій країні є прихильники «російського миру»).

3. Фейкові новини. Вигадана інформація, яка представляється як правдива новина або факт. Зазвичай фейки мають ціль обману, та розповсюджуються з метою введення аудиторії в оману, або отримання вигоди [33]. Важливо зазначити, що фейк – це вигадана інформація, в той час як дезінформація може включати в себе різні форми маніпуляцій та недостовірності інформації, навіть якщо вона базується на деяких реальних фактах. В цьому їх ключова відмінність.

Яскравим прикладом фейкових новин стала публікація російським Телеграм-каналом інформації про те, що нібито українська влада шукає для служби в ЗСУ школярів. На підтвердження цього поста було прикріплено нібито офіційний лист від МОН, в якому йшлося про те, що керівники

навчальних закладів мають створити списки з випускниками призовного віку. До того ж має бути надана характеристика для оцінки військово-патріотичного виховання. Через програму «Forensically» (що аналізує різні шари завантаженого зображення) було перевірено даний документ, який за висновками, насправді, був створений у фоторедакторі [36].

Фейкові новини можуть мати серйозний вплив на користувачів інформації, зокрема поширювати паніку та страх, впливати на громадську думку, руйнувати довіру до медіа (якщо говоримо про вітчизняні джерела). Говорячи про вищезазначений фейк, можна сказати, що він мав негативний вплив на населення України. Адже на перший погляд ні до чого підкопатися, й така новина могла обурити багатьох людей. Тому так важливо перевіряти усе, що потрапляє у нашу зону уваги.

4. Клікбейт. Стратегія створення заголовків, зображень чи опису контенту з метою привернути увагу інтернет-користувачів, та змусити їх клікнути на посилання чи перейти до сторінки для перегляду вмісту. Клікбейт зазвичай використовується в медіа, соціальних мережах та на інших веб-платформах, з метою збільшити кількість переглядів та відвідувань сторінок, що може призвести до збільшення доходів від реклами [25].

До прикладу, рашистські Телеграм-каналами, які працюють під прикриттям, особливо активно використовують метод клікбейту під час масових атак по енергосистемі України. Такі дії робляться задля того, аби деморалізувати наше суспільство, а також змусити його зневіритись у діях влади. У період активних фаз відключень світла, у додатку Телеграм ширилось повідомлення, яке закликало українців вимкнути усі прилади з розеток, адже ніби через потужні стрибки у багатьох людей погоріла техніка: «Увага! Витягніть всі прилади з розеток! Через потужні стрибки в багатьох погоріли зарядні пристрої і техніка. Будьте обережні!!!!!!!». Це яскравий приклад російської ПСО з використанням методу клікбейту (адже жодної інформації подібного типу від Укренерго – не надходило) [25].

На жаль, метод клікбейту також можна зустріти серед українських телеграм каналів. Зокрема, популярний новинний канал «Труха Україна» неодноразово використовує цей метод задля збільшення аудиторії на інших (власних) каналах: «У Львові потужний прильот! Всі подробиці в нашому регіональному каналі!» [25]. Клікбейт, у контексті війни, має негативний вплив на населення, адже завдає шкоди нашому ментальному здоров'ю.

Маніпулятивні технології впливають на споживачів інформації під час російсько-української війни з надзвичайною силою та важливістю. Ці технології стають ключовим інструментом для всіх сторін конфлікту, оскільки вони надають можливість впливати на громадську думку, створюючи образи та переконання у масовій аудиторії. Для того, щоб залишатися інформованим та відстоювати правдиву інформацію, важливо бути критичним та обережним при споживанні новин та інформації, а також довіряти тільки перевіреним джерелам. Лише таким чином можна боротися з маніпуляціями та зберігати об'єктивність інформаційного простору під час цього складного конфлікту.

Тим не менш, Телеграмом продовжує користуватися велика кількість людей, які прагнуть бути в курсі усіх подій, що відбуваються щодня. Тому не дивно, що вітчизняні, а також закордонні джерела стверджують про те, що Телеграм відіграє значну роль у ході війни. Він став найважливішою платформою для соціальних мереж, пропонуючи світові не фільтрований погляд на війну. Мільйони українців за межами країни використовують додаток, щоб переглядати новини з дому, відчайдушно скануючи нескінченні стрічки фотографій і відео, в пошуках знайомих орієнтирів чи облич. Вітчизняні джерела стверджують, що з початком війни кількість українців, які отримують новини з Телеграму зросла з 11% до 41% [28]. У свою чергу, закордонні публікації зовсім по-іншому підкреслюють важливість додатку. Зокрема, Клінт Воттс, співробітник Інституту досліджень зовнішньої політики, вважає, що Телеграм, є останнім мостом із західного світу в російський: «It's the last social media bridge from the Western world into the

Russian world...where you can kind of see what's going and how the battle is playing out» («Це останній міст у соціальних мережах із західного світу в російський... де ви можете побачити, що відбувається і як розгортається битва») [39].

Не менш важливим питанням стала безпека використання Телеграм під час російсько-української війни. Як вже зазначалося раніше, засновником відомого додатку є росіянин Павло Дуров, який хоч і заперечує своє втручання у персональні дані та їхнє розповсюдження, проте факти говорять протилежне. Зокрема, вітчизняні джерела впевнено стверджують про відсутність у додатку наскрізного шифрування за замовчуванням. Тобто, задля того, аби інформація шифрувалася необхідно увімкнути функцію «таємний чат» для кожного контакту. Проте, якщо вам надійшло повідомлення від людини, якої немає у вашому списку контактів, тоді таке листування не буде у безпеці [35].

Крім цього, стало відомо, що Телеграм в хмарних чатах зберігає повідомлення користувачів, які аналізують за допомогою автоматичних алгоритмів. Такі дії виконуються задля того, аби запобігти спаму. Яскравим прикладом є розслідування за 2018 рік, у якому стало відомо, що поліція Німеччини роками стежила за листуваннями в групах Телеграм [35].

У свою чергу, закордонні джерела стверджують про неоднозначність стосунків Дурова та Кремля. У 2013 році, коли Дуров ще був генеральним директором «ВКонтакте», російська газета «Новая газета» опублікувала нібито обмін інформацією між ним і Владиславом Сурковим, тодішнім заступником глави адміністрації президента Росії, який, здавалося, мав на увазі, що компанія передає запитувану інформацію користувачів владою. Дуров заперечував ці звинувачення, але пізніше зізнався, що кілька разів зустрічався з Сурковим [41].

Спираючись на те, що в деяких аспектах вітчизняні та закордонні джерела збігаються у поглядах про важливість використання Телеграм у ході війни, а також піддаються сумнівам про безпеку користування додатком,

проте є події, які кардинально по різному інтерпретуються обома сторонами. Візьмемо, до прикладу, літній контрнаступ ЗСУ (2023), який відбувався на сході країни. Більшість населення та аналітиків сподівалися, що успіхи минулого року (2022) на Харківському та Херсонському напрямках зможуть повторитися і на цей раз. Проте визволення східних територій виявилися значно складнішими через міновані поля, які окупанти встигли окопати за період підготовки української армії до наступу.

Як зазначають закордонні джерела, український (літній) контрнаступ зазнав невдач, а також розчарував багатьох людей: «Що є новим, так це невтішні результати українського контрнаступу....Хоча контрнаступ почався два місяці тому, українські війська досі пробивають собі шлях через рубежі російської оборони. Розчарування зростає» – зазначає Марк Канчіан (колишній полковник морської піхоти США)[6]. Не більш оптимістично заявляє про український контрнаступ і військовий експерт Майкл Кофман: «Справедливо те, що багато людей і аналітиків, дивлячись на поточну ситуацію з наступом, ймовірно, стали досить песимістичними щодо його завершення і його перспектив... в плані стратегічних здобутків – як вийти на узбережжя Азовського моря чи таких містах, як Мелітополь чи Бердянськ» [5].

У свою чергу, Володимир Зеленський, на захист українських військових дав чітку й зрозумілу відповідь усім незадоволеним: «Деякі люди вважають, що це голлівудський фільм, і чекають результатів зараз. Це не так», «Чого б хто не хотів, включаючи спроби тиску на нас, з усією повагою, ми будемо просуватися на полі бою тим шляхом, який вважаємо найкращим» [5]. Доповнюючи слова президента, вітчизняні публікації наголошують на невеликих, проте важливих успіхах військових. Зокрема, у ході літнього контрнаступу, станом на 28 серпня було звільнено 248,8 квадратних кілометри територій [8].

Фактично, можна зробити висновок про те, що західні країни очікували значно більшого результату від українського літнього контрнаступу, на який

вони ставили великі надії (щодо зміни ситуації на фронті). За їхніми словами результати військових виявилися невтішними, а прогнози щодо завершення наступу стали песимістичними. Хоча літній наступ не дав таких результатів, як минулорічний (визволення Харківської області та Херсону), проте ми маємо важливі, хоч і невеликі здобутки на фронті. Закордонні джерела висвітлили дану новину з песимістичної точки зору, що не скажеш про українські видання, які подали інформацію з перспективної сторони (адже визволені території наближають українських військових до важливих окупованих міст).

Схожа ситуація із розбіжностями у поглядах щодо мобілізації молоді виникла на просторах Інтернету. Саме так, Бен Воллес, колишній міністр оборони Британії, у своїй колонці для «The Telegraph» закликає українську владу до активної мобілізації молоді: "Україна також може зіграти свою роль. Середній вік бійців на фронті — понад 40. Я розумію бажання президента Зеленського зберегти молодь на майбутнє, але факт — Росія нишком мобілізує всю країну" [10].

Зеленський не поспішає вдаватися до таких кардинальних кроків. На це вказує прийнятий парламентом закон від 30 травня 2023 року, який зменшує призовний вік до 25 років. У червні даний документ було підписано спікером (Русланом Стефанчуком), та передано президенту. Із невідомих нікому причин запропонований закон й досі не підписаний Володимиром Зеленським [10]. Як зазначає Михайло Жирохов, військовий експерт, необхідно знайти тонку межу між захистом країни та водночас збереженням майбутнього після перемоги: "Очевидно, що для бойових дій, для штурмових дій тих людей, яким за 40, за 50, їх явно не достатньо. Але і відправляти молодь – це означає подальша демографічна криза, що в майбутньому погано відгукнеться" [10]. Експерт впевнений у тому, що не можна одним махом відправити усю молодь на фронт.

Порівнюючи закордонні та вітчизняні медіа тексти, можна сказати, що західні країни рекомендують Україні почати мобілізувати молодь, адже, на

їхню думку, саме так можна покращити ситуацію на фронті, та підмінити людей яким за 40. У свою чергу українські експерти неоднозначно коментують відповідні пропозиції. Адже такі дії в подальшому зможуть призвести до демографічної кризи. Можливо, саме з цієї причини Володимир Зеленський ще не підписав закон про зменшення призовного віку до 25 років. Із загального огляду на ситуацію можна сказати, що західні країни вдаються до такого роду рекомендацій для того, аби пришвидшити наступальні дії на фронті. Проте Україна ще не готова до таких жертв, і всіляко намагається відтягнути момент призову молодих юнаків на війну.

Для проведення контент-аналізу використано - програму «Voyant-Tools», аби визначити найчастіші слова, які зустрічалися у текстах. Так, до прикладу, у закордонних публікаціях найбільш частотними виявилися слова: Телеграм – 52 рази; час – 32; Росія – 32; Україна – 28; війна – 24; політика – 24; новини – 21; медіа – 21; додаток – 20; інформація – 17. Ці тексти мали інформаційний (медіа тексти про важливість роль Телеграм, та сумнівність його використання), а також песимістичний характер (публікації про невдалі успіхи українських військових та заклик до мобілізації молоді).

У вітчизняних публікаціях найбільш частотними виявилися наступні слова: Телеграм – 41 раз; Україна – 26; рік – 24; війна – 22; контрнаступ – 18; серпень – 17; Зеленський – 17; РФ – 16; США – 13; оборона – 12. Ці тексти також мали інформаційний характер (публікації про роль Телеграм та проблеми безпеки його використання) та нейтральний (медіа тексти про успіхи літнього контрнаступу та мобілізацію молоді).

1.3 Роль Телеграм як інформаційного джерела та комунікативного інструмента в російсько-українській війні

Війни розгорталися в соціальних мережах і раніше, але рідко вони були так ретельно задокументовані, як вторгнення Росії в Україну. І Телеграм став

її найважливішою платформою, пропонуючи світові нефільтрований погляд на війну. Додаток відіграв важливу роль у виїзді мільйонів українських біженців, зв'язуючи їх із безпечними маршрутами та допомогою. Багато українців за межами країни використовують його, щоб знаходити новини з дому, відчайдушно скануючи нескінченні стрічки фотографій і відео, в пошуках знайомих орієнтирів чи облич.

На даний момент складно уявити свій день без Телеграму. Він став новою звичкою для українців, які потребують щогодинного моніторингу новин, аби, так би мовити, «контролювати ситуацію». Очевидно, що ми не в змозі повпливати на хід війни, проте ми можемо з'ясувати, яку роль виконує популярний месенджер Телеграм у цьому конфлікті. Як вже зазначалося раніше, додаток виконує інформативну та комунікативну функції, які стали ключовими у ході війни. Спершу, поговоримо про роль Телеграму як інформаційного джерела, та виокремимо його ключові аспекти:

1. Агрегатор новин та інформації. Телеграм надає можливість створювати різноманітні канали та публікувати відповідну інформацію. В період війни більш активно почали створюватися новинні групи, які транслювали актуальні події. Фактично, кожна людина, яка зареєстрована у додатку, мала можливість слідкувати за тим каналом, який їй до вподоби. Кожен канал має свою назву, кількість підписників та орієнтацію. За допомогою цих критеріїв, люди роблять вибір – слідкувати за такою групою чи ні.

Телеграм став важливим джерелом інформації про події в російсько-українській війні. Користувачі можуть слідкувати за розвитком подій в реальному часі та отримувати альтернативні джерела інформації, які не під контролем офіційних медіа. Телеграм значно зменшує час на отримання новин в порівнянні із телебаченням – це надає можливість переглядати інформацію будь-де.

З початком повномасштабного вторгнення почала активно використовуватись функція під назвою Телеграм-боти. З її допомогою люди

могли надавати інформацію (фото, відео, геолокацію) про пересування російських військ та бронетехніки, яка передавалась українським національним та регіональним органам влади. Такі повідомлення перевірялись, а вже згодом надсилались ЗСУ. Одним із таких ботів був «stop_russian_war_bot», який активно допомагав знищувати ворога. Головне управління розвідки МО України у Телеграм-каналі повідомило про те, що: «Саме завдяки вашим даним, які були отримані через бот, наша морська піхота цієї ночі накрила аеродром Чорнобаївка біля Херсону! Знищено 30 гелікоптерів ворога, жива сила та техніка» [4].

2. Поширення документів і доказів. Телеграм дозволяє користувачам ділитися документами, фото - та відеоматеріалами, які є важливими для поширення доказів про події на передовій лінії, військові злочини чи інші аспекти конфлікту. За рахунок таких дій не лише українці, але й інші закордонні країни мають можливість спостерігати за реальними подіями, які відбуваються під час цієї страшної війни. Поширення таких документів надзвичайно важливе, адже після закінчення збройного конфлікту фото та відео матеріали будуть передані до міжнародного суду в Гаазі.

Одним із прикладів того, як Телеграм використовується в контексті війни Росії проти України, є канал «Труха Україна» (з кількістю понад 2,5 млн. підписників), який, з початку повномасштабного вторгнення став публікувати не лише повсякденні події, які відбуваються в країні, але й воєнні злочини, вчинені агресором. Одним із доказів злочину РФ проти населення України став підрив Каховської ГЕС, що відбувся 6 червня 2023 року. Внаслідок теракту постраждали цивільні люди, їхнє майно, тварини, а також екологія. Тисячі людей були вимушені евакуюватися із рідних домівок задля того, аби вижити. За даними Укргідроенерго Каховська ГЕС повністю зруйнована та не підлягає відновленню: «Вночі 6 червня російськими окупаційними військами здійснено підрив Каховської ГЕС. Внаслідок підриву машинної зали зсередини Каховську ГЕС повністю зруйновано. Станція відновленню не підлягає. Станом на 9:00 6 червня рівень води в

Каховському водосховищі стрімко знижується, розпочалась евакуація населення з потенційних районів затоплення» [45] (див. додаток А).

Ще одним страшним злочином РФ став обстріл терміналу «Нової пошти» під Харковом. Надвечір, 21 жовтня агресор завдав удару з території Белгородської області ракетою ЗРК С-300 по діючому підприємству. Станом на 3 листопада, внаслідок атаки 8 працівників загинуло, 15 отримали поранення (див. додаток Б). Такі приклади вказують на цинічність Росії, та її прагнення до знищення українського народу [26].

3. Громадська агітація та мобілізація. З початком війни Телеграм став платформою для громадської агітації та мобілізації. Активісти можуть створювати групи для координації протестів, гуманітарних допомог, а також для збору коштів та ресурсів на потреби війни. Такі дії сприяють об'єднанню населення, а також пришвидшують перемогу.

Яскравим прикладом є Телеграм-канал Сергія Притули (що має понад 160 тисяч підписників), який займається волонтерством з 2014 року. Канал орієнтований переважно на збір коштів для підтримки військових (купівля дронів, тепловізорів, бронежилетів, автівок та іншого необхідного спорядження). 10 жовтня 2023 року Сергій Притула відкрив новий збір на суму 175 млн. грн., які мали витратити на придбання 100 далекобійних БПЛА. Станом на 13 жовтня вдалося зібрати на 101 БПЛА (177 млн. грн.), (див. додаток В).

4. Поширення дезінформації та пропаганди. На жаль, на просторах Телеграму поширюється не лише правдива інформація, але й та, яка шкодить суспільству. Ворожі сторони використовують цю платформу для розповсюдження неправдивих або маніпулятивних повідомлень, задля розколу населення, та створення внутрішніх конфліктів в Україні. Це має неабиякий вплив на споживачів інформації, які зневіряються у владі чи військових.

З початком повномасштабного вторгнення, українці використовували Телеграм, щоб зламати російську пропагандистську машину, намагаючись

попередити людей про фейкові історії, такі як капітуляція українських сил, або втеча Зеленського з Києва. Попри це, ще досі залишаються джерела, що ставлять під сумнів дії української влади. Мова йде про Телеграм-канали, які видають себе за українські, але насправді, вони підконтрольні російським спецслужбам. До таких належать: «Легітимний», «Резидент», «Картель», «Сплетніца», «Чорний квартал» [3].

Ці російські канали використовують відомий пропагандистський прийом «60 на 40», коли одні новини є візуально проукраїнськими, а інші – сповнені дезінформації. На перший погляд здається, що такі джерела є об'єктивними та незалежними. Проте за рахунок певної кількості правдивої інформації (60%), пропагандистські Телеграм-канали втираються в довіру читача, що спонукає його вимкнути критичне мислення, та повірити у 40 % дезінформації [22].

До прикладу, канал «Легітимний», що має понад 1 мільйон підписників, одразу викликає недовіру з кількох простих причин: по-перше, відсутність реакцій аудиторії на новини (коментарі, смайлики) – такі дії наштовхують на думку, що це несправжні люди, а накручені програмою боти. По-друге, новини мають загальний характер, по типу: «наше джерело повідомляє», зазвичай без посилань на першоджерело. По-третє, канал дає посилання на такі джерела як: «Резидент», «Сплетніца», які також видають себе за українські, але насправді, є підконтрольними російськими спецслужбами.

Канал використовує пропаганду та дезінформацію майже чи не в кожному пості. На цей раз під їхній приціл потрапила новина, у якій Василь Малюк (голова СБУ) розповів, що за підривом Кримського моста стоїть СБУ. Здавалось би, позитивна новина, яка піднімає дух українського народу (адже це досить складна операція, яка завершилась успіхом, й мала важливий внесок у ході війни). Проте пропагандисти висвітлили новину зовсім з іншого ракурсу, звинувативши українську владу у брехні, яка ніби то заперечувала своє втручання.

Справді, СБУ офіційно не коментувала ситуацію, а лише зазначила, що роль України у «бавовні» буде розкрита вже після перемоги [27]. Проте чи має значення для українця, який мріє про перемогу, хто саме підірвав міст? Цією новиною можна лише пишатися, а не звинувачувати владу у брехні, яка, за словами адміна: «використовує свій народ всліпу». Ця новина, здебільшого як і всі інші новини каналу, має негативний підтекст, а також пропаганду, яка націлена на розхитування довіри населення до влади (див. додаток Д).

Канал «Легітимний» 7 листопада 2023 року опублікував новину від «свого джерела» про те, що на зустрічі Андрія Єрмака (керівника Офісу Президента України) та Олександра Сороса (американського бізнесмена і філантропа, що є головою фонду «Відкрите суспільство») було обіцяно першою стороною приватизацію енергетичних компаній України: «Наш источник сообщает, что на встрече с младшим Соросом Ермак обещал ему приватизацию энергетических компаний Украины, под западные корпорации. За это Сорос будет лоббировать Ермака и Зеленского в США. Вообще начинается распродажа активов Украины за «копейки»» (див. додаток Е) .

Ця новина є дезінформацією. Хоча і справді така зустріч відбулася, проте на ній розглядалися кардинально інші речі. Мова йшла про розвиток української економіки, відбудову країни, встановлення справедливості (через конфіскацію заморожених активів на Заході): «Обговорили спільну роботу щодо арешту російських активів та їх подальше передавання на відбудову України. Це ключове завдання для нас. Важливе питання - розвиток української економіки. Ми з Олександром Соросом зробили акцент на реконструкції та відновленні інфраструктури, а також на реалізації інвестиційних проєктів», - зазначив Єрмак [6].

Зважаючи на вищенаведений матеріал можна сказати, що Телеграм відіграє важливу роль як інформаційне джерело. Завдяки цій функції люди мають можливість оперативно отримувати інформацію, об'єднуватись

навколо спільної проблеми, поширювати докази російських злочинців задля встановлення справедливості після війни. Проте варто уважно ставитись до усієї інформації, яка потрапляє в поле нашої уваги. Досить часто, під виглядом правдивої інформації ховається дезінформація або пропаганда, яка націлена на розпалювання внутрішніх конфліктів в Україні.

Телеграм став не лише інформаційним джерелом, але й комунікативним інструментом під час російсько-української війни, дозволяючи людям спілкуватися, координувати зусилля та виражати свої погляди. Ось деякі аспекти його ролі як комунікативного інструмента:

1. Спілкування. З початком повномасштабного вторгнення, роль Телеграму, як комунікаційного інструмента значно збільшилась. Додаток надає можливість спілкуватись з рідними чи друзями, підтримувати зв'язок за кордоном, а також обговорювати важливі події. Особливо, це стало актуальним для військових, поранених та їхніх сімей, які завдяки додатку можуть не лише листуватися, але й спілкуватися через відеозв'язок. За результатами дослідження «Internews», яке було проведено в листопаді 2022 року, найпопулярнішою соціальною мережею як для отримання інформації, так і для спілкування став Телеграм – йому віддали перевагу 60% респондентів [21].

Крім цього, Телеграм виступає як важливий канал для спілкування та співпраці різних груп та організацій, що задіяні у різноманітних ініціативах та проектах. Волонтерські групи, гуманітарні організації та групи підтримки можуть ефективно обмінюватися інформацією, планувати дії та об'єднувати зусилля для надання допомоги.

2. Оперативний інструмент. Однією з ключових ролей Телеграму є надання швидкої і ефективної інформаційної комунікації (зключається у розповсюдженні інформації для аудиторії). У ході комунікації беруть участь відправник повідомлення, а також особа, чи група осіб до яких спрямована інформація. За такою схемою працюють усі новинні Телеграм-канали. Адміністратори таких груп мають можливість налаштовувати комунікацію:

вимкати (чи вимикати) функції коментування повідомлень, а також реакцій (смайликами).

До прикладу, новинний Телеграм-канал «Труха Харків», що має понад 350 тисяч підписників, використовує можливості додатку, й у разі повітряної тривоги (вибухів) чи планового розмінування повідомляє на своїй сторінці про це (див. додаток Ж). Зазвичай, за наявності Інтернету, повідомлення доходить до підписників за лічені секунди. Такі дії дозволяють людям швидко переглядати новини, та приймати певні міри. У такому разі відбувається ефективна комунікація, адже аудиторія отримала повідомлення, ідентифікувала його, та за необхідності прийняла запобіжні заходи (наприклад, спустилась в укриття). Майже так само відбувається із публікацією інших новин, які, до того ж, можна коментувати (за наявності ввімкненої функції).

3. Спільноти підтримки і психологічна допомога. В Телеграмі існують групи, де люди можуть отримувати психологічну підтримку та ділитися своїми досвідами з подолання травм та стресів, пов'язаних з війною. В цьому аспекті додаток відіграв важливу роль, надаючи людям вільний майданчик для створення чатів та чат-ботів, які виконують функцію психологічної підтримки. Такі безкоштовні ініціативи підтримують та допомагають населенню «триматися на плаву», зважаючи на усі події, які відбуваються під час війни.

Прикладом використання чат-ботів є «@friend_first_aid_bot», що спеціалізується на наданні першої психологічної допомоги [11]. Перед тим, як почати роботу, бот запрошує згоду на обробку та збереження даних, а також задає питання про вік та стать людини. Вже потім програма цікавиться про психологічний стан (людини), (чи відчуває напругу, тривогу чи роздратування). Не зважаючи на відповідь, чат-бот пропонує декілька варіантів розвитку подальшої бесіди: чи то надання першої психологічної допомоги, чи то заповнення заявки для зв'язку з живим фахівцем.

У разі вибору першого варіанту програма починає запитувати базові питання: «Скажи, ти зараз у безпеці?», «Чи вистачає тобі зараз їжі та води?», «Скажи, ти почуваєшся зараз самотньо?», «Скажи, у тебе зараз є відчуття підвищеної настороги? Тобі здається, що є загроза, яка тебе переслідує?» і т.д. Окрім запитань, чат-бот надає корисні поради та інформацію по типу, як правильно харчуватись, розповідає про те, що таке надзвичайно стресова ситуація, та які бувають симптоми стресу (див додаток З). І ще ряд інших питань, на які людина зможе відповісти. В кінці бесіди, чат-бот надає своє посилання для тих людей, кому зараз необхідна допомога, та прощається до наступного дня.

Ще однією альтернативою є група в Телеграмі під назвою «Психологічна підтримка» (35 тисяч підписників), яка дає корисні поради для збереження та покращення ментального здоров'я. На цій сторінці люди дізнаються про різноманітні аспекти тих, чи інших питань, пов'язаних із психологічним здоров'ям. До прикладу, як керувати своїм гнівом, аби не зіпсувати стосунки із оточенням, або ж як створити сприятливі психологічні умови для тих, хто повернувся з війни (див. додаток К). Ці, та багато інших важливих питань розглядають для того, аби люди могли покращувати своє ментальне здоров'я у такі складні часи.

Висновки до розділу 1

1. Російський контроль на Україну був присутній починаючи з 2000-х. Росії було завжди не вигідно, що Україна мала плани вступити в НАТО та ЄС, адже такі дії унеможливлювали контроль над нею. Саме тому, протягом багатьох років, агресор намагався контролювати зовнішню політику, аби в майбутньому мати змогу окупувати усю територію сусіда.

2. Російсько-українська війна виявилася надзвичайно складною соціальною проблемою зі значущим впливом на різні аспекти життя суспільства. Ця війна не тільки призвела до великої кількості людських жертв і руйнування інфраструктури, але вона також має довгострокові

наслідки для психічного здоров'я людей, міжнаціональних стосунків, та міжнародної безпеки.

3. Вивчення ролі Телеграм під час російсько-української війни є критично важливим, оскільки ця платформа впливає на комунікацію, інформаційну війну, кібербезпеку та права людини. Тим паче, враховуючи той факт, що засновник за своїм походженням є росіянином, виникають сумніви у конфіденційності даних українських користувачів.

4. Російсько-український конфлікт виявився не тільки збройним, але й віртуальним полем боротьби, де маніпулятивні технології стали важливими інструментами у формуванні громадської думки, поширенні дезінформації і впливу на інформаційний простір. До основних маніпулятивних технологій, які використовують у Телеграм слід віднести: дезінформацію, пропаганду, фейкові новини а також клікбейт.

5. Вітчизняні та закордонні джерела збігаються у поглядах щодо того, що Телеграм є надзвичайно важливим додатком під час війни. Що не скажеш про висвітлення новин. Адже закордонні джерела висвітлили новини з песимістичної точки зору, натомість, українські видання подали інформацію з перспективної сторони.

6. Телеграм виконує роль інформаційного джерела, зокрема дозволяє користувачам не лише отримувати новини та ділитися документами, фото - та відеоматеріалами, які є важливими для поширення доказів про події на передовій лінії та військові злочини, але й створювати групи для координації протестів, гуманітарних допомог, а також для збору коштів та ресурсів на потреби війни.

7. Крім інформаційної функції, Телеграм виконує роль комунікативного інструмента, надаючи можливість спілкуватись з рідними чи друзями, підтримувати зв'язок закордоном, а також отримувати психологічну підтримку від спеціально створених груп. Крім цього, додаток надає швидку і ефективну інформаційну комунікацію, яка заключається у розповсюдженні інформації для аудиторії.

РОЗДІЛ 2

ВИСВІТЛЕННЯ НОВИН У ТЕЛЕГРАМІ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

2.1 Заходи для забезпечення безпеки користувачів у Телеграмі

З початком повномасштабного вторгнення зазнали зміни не лише політичні та економічні сфери країни, але й соціальне життя населення, включаючи щоденні звички та ритуали. Якщо до 24 лютого значна кількість людей отримували новини за допомогою телебачення, або взагалі їх не споживали, то після – це стало необхідністю для кожного. В перші тижні вторгнення головним джерелом інформації про події, які відбуваються в країні став «Єдиний марафон», який надавав новини щодобово. Проте, з часом, інформаційні пріоритети населення почали змінюватися, а аудиторія емігрувала до соціальних мереж. Одним із таких додатків став Телеграм, який продовжує користуватися популярністю й по сьогоднішній день. Цьому є своє пояснення.

«Український інститут медіа та комунікації» у період з 24 лютого до 31 грудня 2022 року провів дослідження на предмет того як функціонують та завойовують аудиторію новинні телеграм-канали. В аналітичному звіті були представлені результати, зокрема про те, наскільки цінними є телеграм-канали для користувачів як джерела інформації (респонденти могли обрати не більше трьох варіантів). За результатами опитування 40% респондентів віддають перевагу телеграм-каналам через їхню зручність; для 39% опитуваних цінність полягає у тому, що вони надають оперативну інформацію про пуски ракет чи прильоти. Для 37% цінність полягає у швидкості перегляду новин, а для 23% цінність проявляється у тому, що телеграм-канали публікують такі новини, які не знайдеш в традиційних медіа, таких як телебачення, газета і т.д. 16 % цінують через достовірну інформацію, 13% – мають різну точку зору, 11% – надають висновки подіям,

які відбуваються, 6% – емоційно описують всі події, та 3% – інше [38, ст. 49].

Представлене дослідження пояснює популярність соціальної мережі, та окреслює головні цінності додатка, як джерела інформації для населення. Зокрема, можна виділити ключові аспекти, які є цінними для людей: зручність телеграм-каналів, їх оперативність та унікальність у висвітленні подій. Крім цього, результати фокус-групових обговорень цього ж самого дослідження корелюють із соціологічними даними. Учасники назвали наступні причини вибору соціальної мережі Телеграм, як основного джерела інформації, зокрема: простий у використанні, зручний інтерфейс, завжди під рукою в телефоні, інформація подається швидко, наявність повідомлень про оголошення та відбій повітряної тривоги [38, ст. 49]. Це ключові фактори, які відрізняють Телеграм, від телебачення, та надають йому значну перевагу у користуванні.

У ході дослідження було виявлено ряд шляхів, через які користувачі «приходили» до підписки на той чи інший телеграм-канал, серед них: самостійно через пошук (якщо це офіційні канали новин); порада друзів чи знайомих (характерно в меншій мірі для неофіційних каналів, ніж для офіційних) або ж перехід на канал за новиною, й подальша підписка; переходи за покликанням на телеграм-канали, які розміщені на офіційних сторінках представників влади; підписка через рекламу в Instagram та Facebook; підключили діти; перехід за посиланням, яке знаходиться під відео в YouTube [38, ст. 50].

Фактично, існує ряд способів, за допомогою яких можна долучитися до того чи іншого телеграм-каналу. Складність і важливість вибору джерела новин полягає у тому, аби підписатися на незалежний канал, який публікує достовірну інформацію, й не стати жертвою маніпуляції або пропаганди. На сьогоднішній день це зробити дедалі складніше, адже в додатку існує безліч різноманітних каналів, які можуть нести потенційну небезпеку для

користувачів. З цього приводу українська влада надала перелік потенційно небезпечних каналів компанії Телеграм. За словами Ремі Вонга, представника платформи, компанія вже вивчає цей перелік, та буде вживати усіх заходів проти будь-якого контенту, що порушує умови надання послуг Телеграм. Інформація про те, ким був наданий список, і які саме канали до нього входять не відома [2].

На офіційному сайті Телеграм представлені наступні умови використання додатку:

-не використовувати сервіс для розсилки спаму або обману користувачів;

-не пропагувати насильство в публічних каналах, ботах та інших загальнодоступних чатах у Telegram;

-не розміщувати незаконний порнографічний контент в каналах, ботах та інших загальнодоступних чатах у Telegram [43].

Враховуючи вищенаведену інформацію, можна дійти до висновку, що передані українською владою канали можуть містити перелічені аспекти, зокрема обман користувачів. Зазвичай, він може проявлятися у вигляді фейкової інформації та дезінформації, яка націлена на деморалізацію суспільства. Досить часто, під виглядом ніби українського каналу, «ховаються» російські спецслужби, які всілякими методами намагаються ввести в оману. Приклади таких каналів вже згадувались раніше у роботі, зокрема: «Легітимний», «Резидент», «Картель», «Сплетніца», «Чорний квартал» [3].

І хоча Ремі Вонг зазначає, що додаток є безпечним месенджером не лише для українців, але й для користувачів інших країн світу, необхідно «тримати руку на пульсі» [2]. Попри таку заяву загроза потрапити на потенційно проблемний канал досі залишається. Для того, аби впевнитися у тому, чи є безпечним у користуванні телеграм-канал, необхідно виконати наступні кроки:

1.Перевірити автора каналу. Перед тим, як починати слідкувати за телеграм-каналом, необхідно дослідити інформацію про власника каналу. Це може бути його ім'я, біографія, досвід у засобах масової інформації, репутація (як самої людини, так і каналу), а також достовірність каналу [17]. Важливо перевірити, чи входить він (канал) до списку ворожих ресурсів – цю інформацію можна знайти на сайтах аналітичних центрів, які відстежують російську дезінформацію [42].

2.Перевірити джерело інформації. Кожна новина, яка висвітлюється на каналі, має містити першоджерело (в кращому випадку гіперпосилання, звідки була запозичена інформація). Необхідно переконатися, що це надійне, перевірене джерело інформації, якому можна довіряти (до прикладу українські державні установи, посадовці, загальновідомі медіа). Якщо ж канал не дає можливості перевірити їхнє твердження, то такому джерелу краще не довіряти [34].

3.Впевнитись у відсутності анонімних джерел. Досить часто в новинних каналах можна зустріти інформацію по типу, «наше джерело повідомило», «кум, який працює в СБУ розповів» і т.д. Подібного роду вислови мають невідоме джерело походження, й, зазвичай, є частиною російських психологічних операцій, які мають на меті залякати населення України. Відповідно, таким телеграм-каналам не варто довіряти [34].

4.Проаналізувати зміст. Досить важливо звертати увагу на те, як висвітлюють теми та події на каналі. Об'єктивні телеграм-канали зазвичай надають збалансовану інформацію, яка підкріплена фактами та джерелами. Якщо ж канал зосереджений лише на емоційному сприйнятті чи пропаганді, то такому джерелу краще не довіряти. За рахунок таких фраз: «Терміново!!!!», «Стежте за обстрілами України на цьому каналі», «Увага!!!» і т.д., канали намагаються маніпулювати емоціями людей [17].

5.Застосувати критичне мислення. Цю навичку необхідно використовувати на постійній основі, особливо, коли мова йде про новини. Подібного роду питання можуть розставити всі крапки над «і»: «Чому саме

ця інформація була опублікована?», «Чи має новина об'єктивність у подачі інформації?», «Які мотиви автора?» і т.д. Важливо дізнатися якомога більше про тему, порівняти інформацію з іншими джерелами, і зробити власний висновок [17].

За допомогою вищенаведених аспектів можна проаналізувати будь-який телеграм-канал на предмет достовірності інформації, надійності джерел, наявності маніпуляції, а також вберегти себе від небажаного впливу.

2.2 Особливості у висвітленні новин під час російсько-української війни у різних телеграм-каналах

З початку повномасштабного вторгнення, інформаційні ресурси зазнали колосального навантаження й були переповнені новинами. Це відіграло ключову роль у сприйнятті подій споживачами, яким з кожним днем ставало все важче фільтрувати прочитане. Саме тому, аби зрозуміти як висвітлюють події, та як впливають новинні телеграм-канали на споживачів інформації, слід провести дослідження новин, які висвітлюють у різних каналах. Для цього було обрано три новинних телеграм-канали, зокрема «Труха Україна», «ТСН новини/ТСН.ua» та «Легітимний». І хоча всі вони висвітлюють події, які відбуваються в країні, проте є ключові відмінності, на які слід звернути увагу. Але, все по порядку.

Перший під аналіз потрапляє телеграм-канал «Труха Україна», з кількістю понад 2,5 мільйони підписників. В шапці профілю відсутня будь-яка інформація про власника каналу, тому за подробицями необхідно звертатися до пошукової системи. Як зазначають джерела, засновником є харків'янин Максим Лавриненко, який у 2019 році створив канал «True.XA», що публікував новини Харкова, а також платив підписникам за передані новини. З початком повномасштабного вторгнення, канал перейменували на «Труха Україна», а мережу каналів розширили (загалом до мережі «Трухи» входять 63 канали, з яких 28 – регіональні) [15]. На каналі публікують

актуальні події України, переважно російською мовою (зрідка українською), та час від часу міжнародні події, у яких присутня особиста думка адміністраторів. Важливо зазначити, що на каналі присутня не лише реклама, але й збори коштів на допомогу ЗСУ.

Зважаючи на велику популярність каналу, все частіше виникають підозри щодо справжнього власника. По-перше, через права на торгову марку «Труха», які належать матері Володимира Литвина Вікторії Манжос. Якщо коротко, то Литвин був учасником у скандально відомій «справі рюкзаків» (розтрата держкоштів при закупівлі наплічників). По-друге, через реквізити рахунків. Справа у тім, що восени 2022 року Лавріненко запустив курс по веденню телеграм каналів. Реквізити для оплати, що були вказані на сайті тренінгу, належали ФОП Смаракова (після заміжжя взяла прізвище чоловіка – Луніна). Луніна працювала у компанії, яка займається пошиттям одягу, на посаді CEO. Не складно здогадатись, що власником цієї торгової компанії є Лунін [16]. Тим не менш, Лавріненко, заявляє про те, що він є єдиним власником, і ніяка інша людина не має відношення до каналу [30]. Складно сказати, хто насправді володіє каналом, і чи присутній вплив інших людей, проте важливо критично ставитись до усіх новин, які публікуються (не лише на цьому каналі, а й взагалі).

Наступний під аналіз потрапляє канал «ТСН новини/ТСН.ua», з кількістю понад 890 тисяч підписників, на якому публікують програми ТСН від каналу «1+1». В шапці профілю присутнє посилання на офіційну сторінку сайту, а також контакти для співпраці. Загалом медіа пише лише про політичні новини України та світу виключно українською мовою. На цьому каналі можна зустріти не лише рекламу, але й оголошення про збори на військові потреби.

ТСН разом з каналами «1+1», «ТЕТ», «1+1 Україна», і т.д., входять до медіахолдингу Ігоря Коломойського [31]. Проте, на сьогоднішній день корпоративні права медіахолдингу «1+1 media» передані бізнесменом в управління трудового колективу, в особі чинного гендиректора Ярослава

Пахольчука. Таке рішення було ухвалено терміном на 5 років у зв'язку із необхідністю захисту, а також збереження принципів свободи слова та об'єктивного висвітлення подій, які є важливими чинниками для існування медіакомпанії в період війни. До того ж, Коломойський не може повністю здійснювати свої повноваження через численні підозри у шахрайстві, легалізації (відмивання) майна, яке було одержане злочинним способом, а також незаконному виведенню грошей із «Приватбанку» [1]. Фактично, репутація бізнесмена підхитує довіру до самого медіа, включно й до новин «ТСН». Проте, на мою думку, доки корпоративні права належать гендиректору, а справою бізнесмена займаються правоохоронні органи, довіряти «ТСН» можна.

І нарешті третій канал – «Легітимний», з кількістю понад 1 мільйон підписників, що був заснований у грудні 2018 року. Публікує новини України та світу, а також має девіз: «Не живи в ілюзіях — будь у курсі реальності!». На каналі новини публікують лише російською мовою, і навіть найпростіші цитати українською – перекладають. У своїх постах часто застосовують слово «інтересант» (зацікавлена особа), яке не є типовим для українців, але популярне в Росії [23].

Дане джерело інформації є цікавим з кількох причин. По-перше, через анонімність автора або авторів каналу, які говорять у множині, й посиляються на анонімні джерела. По-друге, через те, що насправді канал підконтрольний російським спецслужбам, хоча і видає себе за український. Саме з цієї причини він стає цікавим предметом для аналізу.

Перша новина, яка розглядалась у представлених каналах була про те, що Зеленський 7 березня 2024 року погодив кандидатуру Залужного на посаду посла України у Великій Британії. Нагадаємо, що за місяць до цієї події, президент України підписав указ про звільнення з посади головнокомандувача ЗСУ Залужного, та призначив на його місце Олександра Сирського [40]. Отож, проаналізуємо цю новину на каналі «Труха Україна» за наступними критеріями (див. додаток Л):

1.Достовірність інформації. На каналі вищенаведена інформація була представлена із ілюстрацією Валерія Залужного, а також скріншотом з коментарем пресслужби МЗС. Крім цього, текст новини мав відсилку на теж саме джерело інформації. На офіційному сайті «МЗС України» було знайдено підтвердження представлений новині, що свідчить про те, що ілюстрація справжня, джерело надійне, а інформація достовірна [7].

2.Подача інформації. Представлена новина має об'єктивну форму подачі, оскільки в ній відсутня особиста думка адміністратора, текст повідомлення повністю відповідає офіційній заяві, а також немає сторонніх коментарів, до прикладу відомих політиків.

3.Мета повідомлення. Враховуючи той факт, що інформація достовірна, а також відсутня чия-небудь стороння думка, стосовно представленої події, можна зробити висновок, що новина має виключно інформаційну мету.

4.Вплив новини на населення. Аудиторія каналу досить неоднозначно відреагувала на дану новину (яку переглянули понад 880 тисяч користувачів). Якщо оцінювати реакцію людей за смайликами, то загалом, вона позитивна – 15 тисяч лайків (тобто серденьок), 5 тисяч смайликів обличчя, яке виражає нерозуміння, та 2 тисячі – замислений погляд. Якщо ж спиратися на коментарі, то в більшій мірі вони негативні: «Цікаво а як це під час військового стану можна звільнитися із ЗСУ. Закон не для всіх.», «Дивіться на це з іншої сторони!!!! В Британії Залужного поважають і підтримують , там буде дуже багато нових зв'язків !!», «Міністр не може бути військовим» (див. додаток М).

5.Загальний висновок про новину. Узагальнюючи представлене повідомлення на каналі «Труха Україна», можна сказати, що новина висвітлена з об'єктивної точки зору з метою інформування населення. Важливо зазначити, що інформація достовірна з присутньою відсилкою на офіційне, перевірене джерело. Такій новині варто довіряти.

Розглянемо новину про погодження кандидатури Залужного на посаду посла України у Великій Британії на каналі «ТСН новини/ТСН.ua» за цими ж самими критеріями (див. додаток Н):

1. Достовірність інформації. На даному каналі новина представлена в більш ширшому плані, з наявним цитованим фрагментом, який не містить думку адміністраторів. Повідомлення, як і в попередньому каналі має відсилку на сайт «МЗС України», що є офіційним джерелом інформації. А отже, представлена новина є достовірною.

2. Подача інформації. Дане повідомлення має об'єктивну подачу з кількох причин. По-перше, присутня відсилка на першоджерело, по-друге, відсутня особиста думка (чого і не має бути в класичному медіа), й, по-третє, інформація повністю відповідає офіційному джерелу.

3. Мета повідомлення. Враховуючи той факт, що новина має об'єктивну форму подачі, з відсутнім стороннім впливом, можна зробити висновок, що повідомлення має суто інформаційну мету.

4. Вплив новини на населення. Дане повідомлення можна оцінювати за реакціями аудиторії відповідними смайликами, та проведеним опитуванням на каналі (оскільки коментарі повністю вимкнені). Почнемо з емоджі: 3 тисячі смайликів «пальця, що дивиться вгору» (тобто подобається), майже тисяча – навпаки (палець вниз, незадоволення), 600 серденьок (мають позитивну реакцію), та близько 500 смайликів з обличчям, яке виражає незрозуміння. Крім цього, на каналі провели опитування щодо того, чи є це правильним рішенням. Відповіді були наступними: 39% вважають, що рішення правильне, 24% гадають, що це неправильні дії, та 37% – час покаже (див. додаток Н). Фактично, можна дійти до висновку, що аудиторія має оптимістичні настрої щодо прийнятого рішення.

5. Загальний висновок про новину. Узагальнюючи наведену інформацію, можна сказати, що канал опублікував достовірну інформацію, яка підкріплена відсилкою на першоджерело. Крім цього, повідомлення має

об'єктивну форму подачі, виключно з інформаційною метою. А, отже, даній новині слід довіряти.

Проаналізуємо цю новину на каналі «Легітимний» (див. додаток П):

1. Достовірність інформації. Питання про достовірність інформації відпадає одразу після того, як читач доходить до слів «за нашими даними», без посилання на офіційні джерела. Окрім анонімних інформаторів, канал робить відсилку на інший телеграм-канал «Катрель», який, як зазначалось раніше, також контролюється російськими спецслужбами. Отож, за простими словами маркерами («за нашими даними»), можна зрозуміти, що інформація, а також джерело не є достовірними.

2. Подача інформації. У цьому випадку спостерігається суб'єктивна та маніпулятивна подача повідомлення. Оскільки в новині присутні припущення адміна (-нів): «Не здивуємось, що Залужний через кілька днів зробить заявку, що дізнався про це зі ЗМІ», а також намагання дискредитувати органи державної влади: «Далі можливий бунт, так як всі втомились від постійних інтриг ЗеЄрмака, які зайняті переділом внутрішньо, а не питаннями фронту».

3. Мета повідомлення. У новині чітко прослідковується мета, яка націлена на дискредитацію органів державної влади, а також штучному створенні соціальної напруги.

4. Вплив новини на населення. Оскільки на каналі вимкнена функція коментування, та реакцій смайликами, тому, можна лише припускати можливу реакцію населення. Загалом, повідомлення представлене в негативному ключі, та націлене на дискредитацію органів державної влади. Як висновок, така новина може викликати внутрішню напругу, страх та паніку за майбутнє.

5. Загальний висновок про новину. Підбиваючи підсумок, можна сказати, що новина зібрала в собі цілий букет тих критерій, яких не повинно бути в об'єктивних новинах: це і відсутність офіційних джерел, наявність

суб'єктивної думки, а також нав'язування хибних думок. Такій новині, й відповідно каналу категорично не можна довіряти.

Тепер перейдемо до другої новини, яка викликала занепокоєння та обурення у громадян. Мова йде про блокування українських фур із зерном на кордоні із Польщею. Ситуація настільки загострилась, що поляки почали висипати українське збіжжя прямо на дорогу. Причиною такого протесту стало незадоволення поляків щодо цін на українське зерно, яке значно менше за польське. Адже поляки повинні сплачувати високі соціальні збори, аби відповідати усім стандартам ЄС [19].

Почнемо аналізувати цю новину на каналі «Труха Україна» за вже сформованими критеріями (див. додаток Р):

1. Достовірність інформації. Дана новина була опублікована 11 лютого, з відео-контентом, у якому яскраво видно затори вантажівок, а також висипане зерно на дорозі. За словами автора каналу, інформація була передана підписником (цього ж каналу), який стверджував, що протестувальники зупинили авто, які пройшли митний контроль, та рухались транзитом у Литву. «Мовляв, їм не сподобалось, що зерно везуть через Польщу, тому почали різати тенти». І хоча інформація відповідає дійсності, а підписник – це людина, яка знаходилась на місці подій, проте варто такі повідомлення перевіряти через офіційні медіа, аби не було викривлення інформації.

2. Подача інформації. Хоча інформація відповідає дійсності, проте повідомлення містить суб'єктивну подачу. По-перше, через те, що підписник охарактеризував ситуацію зі свого бачення, й передав це повідомлення адміну, який у свою чергу інтерпретував новину аудиторії. По-друге, через доданий гнівний смайлик до тексту. Така дія на підсвідомому рівні впливає на людей, аби відчувати подібні емоції, тобто гнів. Більш вдалим рішенням було б не застосовувати емоджі, а розписати новину по фактам, й роз'яснити конкретні причини бунту поляків, аби аудиторія спочатку зробила для себе висновки, а вже потім вирішувала, як на це реагувати.

3. Мета повідомлення. Дана новина була опублікована з метою інформування населення, оскільки передана інформація підписником відповідає дійсності.

4. Вплив новини на населення. Обставини, в яких опинилась Україна унеможливають вивіз, а також продаж зерна, яке підтримувало економіку країни. Як наслідок, населення сприйняло цю новину з обуренням та гнівом, зокрема, 32 тисячі злих емоджі, та, на подив, 8 тисяч смайликів пальця, що дивиться ввєрх (позитивна реакція). В коментарях ситуація ще гірша, люди як один почали висловлювати своє невдоволення та гнів: «Ну що, синку, помогли тобі ті ляхи?», «Такі ж як і кацапи», «Лях від москаля нічим не відрізняється, Шевченко писав правду», і ще близько 600 коментарів подібного типу, з використанням нецензурної лексики (див. додаток Р).

5. Загальний висновок про новину. Отже, даній новині можна довіряти. І хоча вона має не надійне джерело походження (підписник, який може подати як правдиву інформацію так і навпаки) та суб'єктивну подачу, проте повідомлення відповідає дійсності.

Розглянемо цю ж саму новину, проте вже на каналі «ТСН новини/ТСН.ua» (див. додаток С):

1. Достовірність інформації. На цьому каналі було надано значно ширшу інформацію про події, аніж на попередньому. Текст повідомлення мав гіперпосилання з офіційного сайту «ТСН», на якому представлена розгорнута ситуація. Інформація, яка була надана в телеграм-каналі співпадає з тією, яку було надано за посиланням. Отож, можна дійти до висновку, що інформація достовірна, а джерело надійне.

2. Подача інформації. Матеріал, який був наданий телеграм-каналом має об'єктивну подачу, оскільки інформація відповідає дійсності, наявне гіперпосилання на офіційне джерело, а також відсутня особиста думка. Проте, варто відзначити, що у цій новині було використано злий емоджі, який, як зазначалось раніше, на підсвідомому рівні впливає на реакцію людей.

3. Мета повідомлення. Новина, яка була представлена у даному телеграм-каналі, має виключно інформаційну мету.

4. Вплив новини на населення. Новина, як і в минулому прикладі, викликала обурення та розчарування у людей. Проте, у даному випадку, аудиторія могла проявити свої емоції лише через емоджі, адже коментарі вимкнені. Маємо наступні результати: 4 тисячі смайликів із «розірваною головою», які означають шок, здивування та нерозуміння ситуації; майже тисяча пальців вниз – незадоволення; й інші змішані.

5. Загальний висновок про новину. Представлена новина має достовірне джерело походження, а також об'єктивну подачу з метою інформування. А, отже, такому повідомленню слід довіряти.

Перейдемо до аналізу даної новини на каналі «Легітимний» (див. додаток Т):

1. Достовірність інформації. Інформація була надана із справжніми відео тієї ситуації, яка відбувалась на польсько-українському кордоні. І хоча в повідомленні окреслюється блокування кордону, проте автори «засмітили» новину всілякими своїми домислами. Посилання на джерело інформації відсутнє, а отже, такій новині довіряти не можна.

2. Подача інформації. У представленій новині присутня маніпулятивна подача. Зокрема, повідомлення містить емоційно заряджені висловлювання, які можуть впливати на емоційний стан аудиторії та сприйняття інформації. Зокрема: «Головні економічні вороги України» – вислів, що викликає негативне ставлення до Польщі як до "ворогів"; «Це спричиняє масове банкрутство українського АПК та перевізників. Плюс посилення дефіциту бюджету, злиднів народу та зростання соціального невдоволення всередині України» – ці слова підсилюють негативне уявлення про наслідки дій поляків, і можуть викликати певний ступінь обурення або тривоги. .

3. Мета повідомлення. На перший погляд новина містить інформаційну мету, проте це не так. Насправді, повідомлення направлено на те, аби

створити панічні настрої, а також загострити суспільно-політичну, та соціально-економічну ситуації.

4. Вплив новини на населення. Враховуючи той факт, що будь-які реакції на каналі вимкнені (як коментарі, так і смайлики), можна лише припускати можливу реакцію аудиторії. Зокрема, дана новина могла сформувати негативне ставлення до Польщі, поглибити відчуття кризи та нестабільності, а також створити штучне відчуття соціальної напруги.

5. Загальний висновок про новину. Підводячи підсумок можна сказати, що вищенаведеної новині довіряти не можна. По-перше, через відсутність будь-яких джерел, звідки була запозичена інформація. А, по-друге, через наявність маніпуляції, яка прослідковується у використанні емоційно заряджених висловлювань (з метою спричинити негативне ставлення до поляків).

І остання новина, яка підпадає під аналіз стосується самого Телеграму. Мова йде про «небезпечні канали», які українська влада передала представнику самої платформи (ця інформація згадувалась вже раніше). За словами Ремі Вонга (представника платформи), даний перелік вже вивчають, та планують вживати заходів проти контенту, що порушує умови надання послуг Телеграм. Інформація про те, які саме канали входять до списку невідома [2]. Отож, розглянемо цю новину детальніше на каналі «Труха Україна» (див. додаток У):

1. Достовірність інформації. Дана новина містить гіперпосилання, звідки була запозичена інформація. Першоджерелом виявився новинний сайт «New Voice», який позиціонує себе як незалежний медіахолдинг, що був створений у 2014 році. Інформація, яка була опублікована на каналі повністю відповідає тому, що було представлено на сайті. Крім цього, інші, перевірені медіа також посилаються на це джерело, стосовно даної новини. А отже, можна зробити висновок, що інформація достовірна, а джерело перевірене.

2. Подача інформації. Повідомлення було передано аудиторії без певних викривлень чи неточностей. Інформація повністю відповідає

дійсності, а отже, можна сказати, що новина представлена з об'єктивної точки зору.

3. Мета повідомлення. Новина була опублікована на каналі, з метою інформування населення, а також попередження про можливі зміни зі сторони представників платформи, виключно для безпеки користувачів.

4. Вплив новини на населення. Аудиторія неоднозначно відреагувала на цю новину як в коментарях, так і в реакціях смайликами. Понад 2,5 тисячі емоджі, з обличчям яке виражає нерозуміння (здивування), 1,3 тисячі пальців вверх (позитивна реакція). В коментарях схожа картина: певна частина людей сприйняли новину негативно: «Треба тільки телемарафон залишити, все інше заборонити», «Канали закрити, вибори відмінити, Телеграм прорідити, людей відловити...У мене у одного таке відчуття, що ми будемо УНДР». Проте інша, значно менша частина, відреагували на цю новину із розумінням: «Резидент і Легітимний там є точно», «Ну так, за проросійські і будуть братися, а не за українські» (див. додаток У).

5. Загальний висновок про новину. Даній новині можна довіряти з кількох причин. По-перше, через те, що інформація достовірна, а по-друге, через те, що канал посилається на перевірене джерело. І хоча аудиторія негативно відреагувала на повідомлення, проте потенційної небезпеки як від каналу, так і від новини немає.

Тепер розглянемо цю новину на каналі «ТСН новини/ТСН.ua» (див. додаток Ф):

1. Достовірність інформації. Дана новина не містить гіперпосилання на першоджерело, чи відсилок, звідки була взята інформація. Тим не менш, порівнявши повідомлення із минулим каналом, стає зрозумілим, що джерело однокове. Інформація повністю відповідає дійсності, з наявною цитатою, та іншим актуальним текстом. Фактично, даній новині можна довіряти, адже інформація достовірна. Проте, в таких випадках, перед тим як робити висновки щодо певних повідомлень, необхідно перевірити новину на кількох офіційних медіа.

2. Подача інформації. Хоча новина не містить посилання на першоджерело, проте подача інформації є об'єктивною. Адже у повідомленні відсутні викривлення чи неточності текстових даних, а інформація повністю відповідає тій, яка присутня на офіційних джерелах.

3. Мета повідомлення. Дана новина має на меті інформування населення, а також попередження про можливі небезпеки зі сторони певних телеграм-каналів.

4. Вплив новини на населення. На цьому каналі аудиторія спокійніше сприйняла дану новину. І хоча проявити свою реакцію люди могли лише за допомогою смайликів (адже коментарі вимкнені), маємо наступні результати: 1,1 тисяча емоджі пальця, що дивиться уверх (позитивна реакція), 250 смайликів, із лицем, яке відображає нерозуміння (подив), 65 пальця, що дивиться донизу (негативна реакція). Фактично, можна зробити висновок, що аудиторія позитивно сприйняла опубліковане повідомлення.

5. Загальний висновок про новину. Хоча новина не має посилання на першоджерело, проте інформація відповідає дійсності, присутня об'єктивна подача з метою інформування. Що не менш важливо, аудиторія позитивно сприйняла новину, що може свідчати про те, що інформація була сприймана правильно.

Перейдемо до аналізу даної новини на каналі «Легітимний» (див. додаток X):

1. Достовірність інформації. На цьому каналі присутня інформація про ті канали, які ніби входять до списку «потенційно небезпечних»: «Легітимний», «Резидент», «ЗеРада» і т.д. Автори, таким чином, намагались виправдати себе, й зняти усі підозри. Важливо зазначити, що офіційно ніхто не надавав інформацію про ті канали, які викликають підозри. Крім цього, новина мала відсилку на інший, контрольований російськими спецслужбами канал «ЗеРада». Таким чином, можна зробити висновок, що представлена новина є недостовірною. По-перше, через те, що повідомлення не має

офіційних джерел, а, по-друге, через те, що інформація не відповідає дійсності.

2. Подача інформації. Новина має суб'єктивну думку автора, оскільки він висловлює свої погляди та оцінки стосовно дій влади, інших телеграм-каналів і своєї діяльності. Наприклад, автор вважає, що його канал пише правду, підтримує свободу та демократію, а інші канали порушують правила та займаються негативною діяльністю: «Ми на відміну від них «білі та пухнасті». Просто пишемо правду про всі процеси в Україні, попереджаємо українців, закликаємо до мирних переговорів тощо». Крім цього, в повідомленні присутні елементи маніпуляції, які проявляються у використанні емоційно заряджених словосполучень («дурість функціонерів Банкової»), а також у порівнянні свого каналу з іншими, вказуючи на його вищу моральність, що також може вплинути на сприйняття читачів.

3. Мета повідомлення. Дана новина має на меті дискредитацію органів державної влади, для того, аби викликати обурення читачів. Зокрема, автор намагається вплинути на громадську думку, висловлюючи свої погляди та переконання щодо правомірності своєї діяльності, і необґрунтованості дій влади.

4. Вплив новини на населення. Через те, що на каналі вимкнені усі способи реагування на новини, можна лише припускати можливу реакцію населення. Зокрема, дане повідомлення може викликати обурення та негативне ставлення до дій влади, яка, ніби, обмежує доступ до телеграм-каналів.

5. Загальний висновок про новину. Такому повідомленню не варто довіряти. По-перше, через відсутність офіційних джерел інформації, а по-друге, через наявність суб'єктивних оцінок та маніпуляції, яка націлена на дискредитацію органів державної влади.

Результати проведеного дослідження заносимо до таблиці:

Таблиця 2.1 – Порівняльний аналіз особливостей надання новин в різних телеграм-каналах

Новина	Канал	Достовірність інформації	Подача інформації	Мета повідомлення	Вплив новини на населення
1.Призначення Залужного на посаду посла України у Великій Британії	«Труха Україна»	інформація достовірна	об'єктивна	інформаційна	скоріше позитивний (15 тисяч лайків, та 300 незадоволених коментарів)
	«ТСН новини/ТСН.ua»	достовірна інформація	об'єктивна	інформаційна	позитивний
	«Легітимний»	недостовірна інформація	суб'єктивна, маніпулятивна	дискредитація органів державної влади, а також штучному створенні соціальної напруги	така новина може викликати напругу та страх за майбутнє
2.Блокування українсько-	«Труха Україна»	інформація достовірна	суб'єктивна	інформаційна	новина викликала у людей

ПОЛЬСЬКОГО кордону					обурення
	«ТСН новини/ ТСН.ua»	достовірна інформація	об'єктивна	інформа- ційна	новина викликала обурення
	«Легітим ний»	недостовірна інформація	маніпу- лятивна	створення панічних настроїв; загостре- ння суспільно- політичної та соціально- економі- чної ситуації	новина могла поглибити відчуття нестабі- льності, а також сформувати негативне ставлення до Польщі
3.«Небезпе- чні канали» в Телеграм	«Труха Україна»	достовірна інформація	об'єктивна	інформа- ційна, попере- джувальна	негативний вплив
	«ТСН новини/ ТСН.ua»	достовірна інформація	об'єктивна	інформа- ційна, попере- джувальна	позитивний
	«Легітим ний»	недостовірна інформація	суб'єкти- вна, маніпу- лятивна	дискре- дитація органів державної влади	новина могла викликати обурення, та

					негативне ставлення до влади
--	--	--	--	--	------------------------------

Зважаючи на представлені результати, можна сказати, що канал «ТСН новини/ТСН.ua» найбільше дотримується журналістських стандартів, зокрема у висвітленні достовірної та об'єктивної інформації. Це один із перевірених та офіційних джерел інформації, якому можна довіряти. «Труха Україна», хоч і висвітлює достовірну інформацію, але трішки поступається першому каналу. Справа у тім, що у цього джерела досить часто присутня суб'єктивна думка (в аналізованих новинах був лише один випадок), яка на підсвідомому рівні формує у аудиторії схожі погляди. За таким принципом працюють безліч новинних каналів у телеграм (із використанням своєї думки). Це може свідчати про те, що відповідні джерела не дотримуються журналістських стандартів. І, нарешті, третій канал «Легітимний», який хоч і намагається видавати себе за український, але ключові моменти викликають підозри. Це і використання «наших джерел», без підкріплення офіційних даних, і наявність маніпуляції, а також пропаганди, які націлені на дискредитацію органів державної влади, та створення панічних настроїв.

Висновки до розділу 2

1. Не зважаючи на війну, Телеграм продовжує користуватися популярністю, і бути цінним для аудиторії. Це доводить дослідження «Українського інституту медіа та комунікації», за результатами якого 40% респондентів віддають перевагу телеграм-каналам через їхню зручність; для 39% опитуваних цінність полягає у тому, що вони надають оперативну інформацію про пуски ракет чи прильоти. Для 37% цінність полягає у швидкості перегляду новин, а для 23% цінність проявляється у тому, що

телеграм-канали публікують такі новини, які не знайдеш в традиційних медіа.

2. Існує ряд способів, за допомогою яких можна долучитися до того чи іншого телеграм-каналу. Складність і важливість вибору джерела новин полягає у тому, аби підписатися на незалежний канал, який публікує достовірну інформацію, й не стати жертвою маніпуляції або пропаганди. Для того, аби впевнитися у тому, чи є безпечним у користуванні телеграм-канал, необхідно виконати наступні кроки: перевірити автора каналу, джерело інформації, впевнитись у відсутності анонімних джерел, проаналізувати зміст, а також застосувати критичне мислення.

3. У ході дослідження було виявлено, що канал «ТСН новини/ТСН.ua» найбільше дотримується журналістських стандартів, адже він публікує достовірну та об'єктивну інформацію, і тому йому можна довіряти. «Труха Україна» трішки поступається лише через те, що в новинах досить часто наявна суб'єктивна думка, яка підсвідомо може вплинути на аудиторію. Що не скажеш про канал «Легітимний», який публікує недостовірну інформацію, намагаючись маніпулювати емоціями людей, та пропагувати певні погляди. Як бачимо, Телеграм це не лише джерело інформації, чи спосіб спілкування, це вдалий інструмент для використання дезінформації та пропаганди, задля досягнення певних політичних, економічних чи соціальних цілей.

ВИСНОВОК

1. Російський контроль на Україну був присутній починаючи з 2000-х. Росії було завжди не вигідно, що Україна мала плани вступити в НАТО та ЄС, адже такі дії унеможливлювали контроль над нею. Саме тому, протягом багатьох років, агресор намагався контролювати зовнішню політику, аби в майбутньому мати змогу окупувати усю територію сусіда. Як наслідок, у 2014 році було анексовано Крим та частину Донбасу. А 24 лютого 2022 року було розпочато повномасштабне вторгнення по всій території України.

2. Російсько-українська війна виявилася надзвичайно складною соціальною проблемою зі значущим впливом на різні аспекти життя суспільства. Ця війна не тільки призвела до великої кількості людських жертв і руйнування інфраструктури, але вона також має довгострокові наслідки для психічного здоров'я людей, міжнаціональних стосунків, та міжнародної безпеки.

3. Російсько-український конфлікт виявився не тільки збройним, але й віртуальним полем боротьби, де маніпулятивні технології стали важливими інструментами у формуванні громадської думки, поширенні дезінформації і впливу на інформаційний простір. У цьому контексті, месенджер Телеграм став популярним інформаційним джерелом та комунікативним інструментом, використовуваним як сторонами конфлікту, так і сторонами, які слідкують за подіями в Україні.

4. Під маніпулятивними технологіями вбачають стратегії, які використовуються для впливу на думки, почуття та поведінку інших осіб з метою досягнення певних цілей. До основних маніпулятивних технологій, які використовують у Телеграм слід віднести: дезінформацію, пропаганду, фейкові новини а також клікбейт.

5. Вітчизняні та закордонні джерела збігаються у поглядах щодо того, що Телеграм є надзвичайно важливим додатком під час війни. Що не скажеш про висвітлення новин. Адже закордонні джерела висвітлили новини з

песимістичної точки зору, натомість, українські видання подали інформацію з перспективної сторони.

6. Телеграм відіграє важливу роль як інформаційне джерело. Завдяки цій функції люди мають можливість оперативно отримувати інформацію, об'єднуватись навколо спільної проблеми, поширювати докази російських злочинців задля встановлення справедливості після війни. Проте варто уважно ставитись до усієї інформації, яка потрапляє в поле нашої уваги. Досить часто, під виглядом правдивої інформації ховається дезінформація або пропаганда, яка націлена на розпалювання внутрішніх конфліктів в Україні.

7. Не менш важливу роль відіграє Телеграм як комунікаційний інструмент, який надає можливість людям спілкуватись з рідними чи друзями, підтримувати зв'язок закордоном, а також обговорювати важливі події. Особливо, це стало актуальним для військових, поранених та їхніх сімей, які завдяки додатку можуть не лише листуватися, але й спілкуватися через відеозв'язок. Крім цього, варто зауважити, що Телеграм надає швидко і ефективно інформаційну комунікацію, а також виступає у ролі психологічної підтримки. Усі ці функції є надзвичайно важливими для населення, яке має можливість не лише підтримувати зв'язок та отримувати інформаційну комунікацію, але й змогу надавати собі психологічну допомогу у такий складний період.

8. Зважаючи на потенційну небезпеку Телеграм, додатком продовжують користуватися все більше людей. Це доводить дослідження «Українського інституту медіа та комунікації», за результатами якого 40% респондентів віддають перевагу телеграм-каналам через їхню зручність; для 39% опитуваних цінність полягає у тому, що вони надають оперативну інформацію про пуски ракет чи прильоти.

9. Найбільшу небезпеку у Телеграм складають невідомі канали, які намагаються видавати себе за об'єктивні. Для того, аби впевнитися, що каналу можна довіряти, необхідно проаналізувати джерело за наступними

критеріями: перевірити автора каналу, джерело інформації, впевнитись у відсутності анонімних джерел, проаналізувати зміст, а також застосувати критичне мислення.

10. Під час аналізу обраних телеграм-каналів та відповідних новин, було виявлено, що канал «ТСН новини/ТСН.ua» найбільше дотримується журналістських стандартів, зокрема у висвітленні достовірної та об'єктивної інформації. Це один із перевірених та офіційних джерел інформації, якому можна довіряти. «Труха Україна», хоч і висвітлює достовірну інформацію, але трішки поступається першому каналу. Справа у тім, що у цього джерела досить часто присутня суб'єктивна думка (в аналізованих новинах був лише один випадок), яка на підсвідомому рівні формує у аудиторії схожі погляди. І, нарешті, третій канал «Легітимний», який хоч і намагається видавати себе за український, але ключові моменти викликають підозри. Це і використання «наших джерел», без підкріплення офіційних даних, і наявність маніпуляції, а також пропаганди, які націлені на дискредитацію органів державної влади, та створення панічних настроїв.

Отже, підсумовуючи увесь наведений матеріал можна сказати, що Телеграм відіграє надзвичайно важливу роль у ході російсько-української війни. Це не просто спосіб отримання інформації, чи щоденної комунікації, це інструмент конфлікту, який використовується сторонами по-різному. І хоча додаток має ряд позитивних аспектів, проте варто пам'ятати, що ми ведемо гібридну війну, яка атакує не лише на полі бою, але й в інформаційному просторі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Албул С. Коломойський передав свої корпоративні права на медіахолдинг 1+1 media в управління трудовому колективу. *LB.ua*. URL: https://lb.ua/society/2023/10/26/581297_kolomoyskiyperedav_svoi.html
2. «Будемо вживати заходи». Представник Telegram – про перелік «потенційно проблемних» каналів, отриманих від української влади. *Новини України та Світу. Головні і останні новини - NV*. URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/politics/viyana-v-ukrajini-chi-bezpechniy-telegram-shcho-bude-z-anonimnimi-kanalami-novini-ukrajini-50398252.html>
3. В СБУ назвали Telegram-канали, які координуються спецслужбами Росії. *WAR OBOZREVATEL*. URL: <https://war.obozrevatel.com/ukr/v-sbu-nazvali-telegram-kanali-yaki-koordinuyutsya-spetssluzhbami-rosii.htm>
4. Гринько О. Українців просять повідомляти про пересування росіян через Telegram. *ZAXID.NET*. URL: https://zaxid.net/ukrayintsiv_prosyat_povidomlyati_pro_peresuvannya_rosiyskih_viysk_cherez_telegram_n1537829
5. Екел М. Україна продовжує контрнаступ, але Захід нервує, що «надто повільно». Чому?. Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrayina-rosia-viyana-kontrnastup-povilni-tempy-zakhidni-eksperty/32561810.html>
6. Журавель М. Спадкоємець Сороса провів зустрічі з Єрмаком і Шмигалем: про що говорили. *TCH.ua*. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/spadkojemec-sorosa-proviv-zustrichi-z-yermakom-i-shmigalem-pro-scho-govorili-2445586.html>
7. Коментар пресслужби МЗС щодо погодження Президентом України кандидатури Посла України в Сполученому Королівстві. *Міністерство закордонних справ України*. URL: <https://mfa.gov.ua/news/komentar-pressluzhbi-mzs-shchodo-pogodzhennya-prezidentom-ukrayini-kandidaturi-posla-ukrayini-v-spoluchenomu-korolivstvi>

8. Контрнаступ ЗСУ: протягом літа вдалося звільнити близько 250 кв. км територій. *Слово і Діло*.

URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/08/31/infografika/bezpeka/kontrnastup-zsu-protyahom-lita-vdalosya-zvilnyty-250-kv.-km-terytorij>

9. Маніпуляція: що це і як боротись з цим шкідливим впливом?. *HUBZ - інформаційна агенція*. URL: <https://hubz.ua/ekspertna-dumka/manipulyatsiya-shho-tse-i-yak-borotys-z-tsym-shkidlyvym/>

10. Мобілізація в Україні може помолодшати. Всі за і проти такого кроку - BBC News Україна. *BBC News Україна*.

URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cyr1m3g88eeo>

11. Невинна В. Де можна отримати психологічну допомогу?. *Волонтерська Платформа*.

URL: <https://platforma.volunteer.country/posts/de-mozhna-otrymaty-psykholohichnu-dopomohu>

12. Перегляд ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ ВІЙНИ В УКРАЇНІ, ВПЛИВ КОНФЛІКТУ НА СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ. *Головна*.

URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2127/2056>

13. Підтримка ментального здоров'я в часи війни. *Національний інститут стратегічних досліджень*. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/pidtrymka-mentalnoho-zdorovya-v-chasy-viyny>

14. Пропаганда – що це таке та хто такі пропагандисти. *Termin.in.ua*.

URL: <https://termin.in.ua/propahanda/>

15. Родак К. Мільйонні заробітки «Трухи»: чий це канал і як він заробляє. *Vartal*. URL: https://vartal.com.ua/news/milyonni-zarobitki-truhi-chiy-ce-kanal-i-yak-vin-zaroblyae_370048.html

16. Роль Telegram в інформаційній війні України і рф. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/роль-telegram-інформаційній-війні-україни-і-рф-mark-loginov>

17. Сайт міста. Як перевірити, чи можна довіряти Telegram-каналу. *6262.com.ua - Сайт міста Слов'янська*.

URL: <https://www.6262.com.ua/news/3645381/ak-pereviriti-ci-mozna-dovirati-telegram-kanalu>

18. Свобода Р. До тероборони від початку вторгнення РФ вступили 100 тисяч людей – Нацгвардія. *Радіо Свобода*.

URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-ukraina-teroborona/31738002.html>

19. Серадзька М. Чому польські водії вантажівок блокують кордон з Україною. *Deutsche Welle*. URL: <https://www.dw.com/uk/naviso-polski-vodii-vantazivok-blokuut-kordon-z-ukrainou/a-67573511>

20. Собенко Н. В ООН розповіли, скільки українців через війну стали біженцями. *LB.ua*. URL: <https://suspilne.media/408288-v-oon-rozpovili-skilki-ukrainciv-cerez-vijnu-stali-bizencami/>

21. Сокирчук Н. Кремль обирає Telegram. Чи варто довіряти вашим улюбленим каналам?. *Главком | Glavcom*.

URL: <https://glavcom.ua/techno/telecom/kreml-obiraje-telegram-chi-varto-dovirjati-vashim-uljubljenim-kanalam-904129.html>

22. Тактики: Як російська пропаганда використовує метод «40 на 60» для досягнення власних цілей. *#DisinfoChronicle. Кремлівська дезінформація щодо військового наступу на Україну - Детектор медіа*. URL: <https://disinfo.detector.media/post/yak-rosiiska-propahanda-vykorystovuie-metod-40-na-60-dlia-dosiahnennia-vlasnykh-tsilei>

23. Типу-ЗМІ: Популярний Telegram-канал «Легітимний» розповідає про «вежі Кремля» і лякає Майданом імені Порошенка. Що з цього правда – розбір theБабеля. *Бабель | Розповідаємо про політику, культуру і суспільство в Україні. Останні новини детально і неупереджено*.

URL: <https://babel.ua/texts/39861-tipu-zmi-populyarniy-telegram-kanal-legitimniy-rozpovidaye-pro-vezhi-kremlya-i-lyakaye-maydanom-imeni-poroshenka-shcho-z-cogo-pravda-rozbir-thebabela>

24. Тренди дезінформації та пропаганди в соціальних медіа Півдня України за 5 місяців війни. *Інтент :: Регіональна мережа якісної журналістики*. URL: <https://intent.press/publications/medialiteracy/2022/trendi->

[dezinformaciyi-ta-propagandi-v-socialnih-media-pivdnya-ukrayini-za-5-misyaciv-vijni/](#)

25. УВАГА! ТЕРМІНОВО! Стало відомо, чому клікбейти в telegram є шкідливими під час війни.... медіакритика. Медіакритика. URL:

[https://www.mediakrytyka.info/za-scho-krytykuyut-media/uvaha-terminovo-stalo-vidomo-chomu-klikbeyty-v-telegram-ye-shkidlyvymy-pid-chas-viyny.html](#)

26. Удар по терміналу Нової пошти під Харковом: подробиці трагедії та кількість жертв – оновлено. *Vikna*.

URL: [https://vikna.tv/video/ukrayina/terminal-novoyi-poshty-pid-harkovom/](#)

27. Українська правда. За підривом Кримського мосту стоїть СБУ - джерело. *Українська правда*.

URL: [https://www.pravda.com.ua/news/2022/10/8/7370891/](#)

28. Українська правда. Чому Україна не обмежує використання російського додатку Telegram?. Українська правда. URL:

[https://www.pravda.com.ua/columns/2023/03/29/7395475/](#)

29. Учасники проектів Вікімедіа. Російсько-українська війна (з 2014) – Вікіпедія. *Вікіпедія*. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Російсько-українська_війна_\(з_2014\)](#)

30. Учасники проектів Вікімедіа. Труха Україна – Вікіпедія. *Вікіпедія*. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Труха_Україна](#)

31. Учасники проектів Вікімедіа. ТСН – Вікіпедія. *Вікіпедія*. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/ТСН](#)

32. Хронологія російсько-української війни: «гібридна» фаза (лютий 2014 – лютий 2022). *АрміяInform – Інформаційне агентство АрміяInform*.

URL: [https://armyinform.com.ua/2023/02/22/hronologiya-rosijsko-ukrayinskoyi-vijny-gibrydna-faza/](#)

33. Як визначити та зловити фейк?. *Інститут масової інформації*. URL: [https://imi.org.ua/advice/yak-vyznachyty-ta-zlovyty-fejk-i2388](#)

34. Як визначити, чи можна довіряти Телеграм-каналу. Поради від Фільтра. *Фільтр*. URL: <https://filter.mkip.gov.ua/chy-mozhna-doviryaty-telegram-kanalu/>

35. Як росія створює псевдоукраїнські канали в Телеграмі і чим він небезпечний. *Твоє Місто - твоє телебачення*. URL: <https://tvoemisto.tv/exclusive/chomu-telegram-takyy-populyarnyy-sered-ukraintsiv-ta-yaki-nebezpeky-vin-pryhovuie-134793.html>

36. Як самостійно розпізнати фейк? • Ukraïner. *Ukraïner*. URL: <https://ukraïner.net/yak-rozpiznaty-feyk/>

37. Як Telegram став одним з основних діджитал-інструментів цієї війни - Український тиждень. *Український тиждень*. URL: <https://tyzhden.ua/iak-telegram-stav-odnym-z-osnovnykh-didzhytal-instrumentiv-tsiiei-vijny/>

38. Як функціонують та завойовують аудиторію неінституціоналізовані новинні телеграм-канали українського сегменту / А. Плис та ін. URL: <https://www.jta.com.ua/wp-content/uploads/2023/02/Telegram-Channels-2023.pdf>

39. Bergengruen V. Telegram Becomes a Digital Battlefield in Russia-Ukraine War. *Time*. URL: <https://time.com/6158437/telegram-russia-ukraine-information-war/>

40. Interfax-Ukraine. Зеленський погодив кандидатуру Залужного на посаду посла України у Великій Британії. *Інтерфакс-Україна*. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/972158.html>

41. Loucaides D. Telegram: The digital battlefield between Russia and Ukraine. *POLITICO*. URL: <https://www.politico.eu/article/telegram-the-digital-battlefront-between-russia-and-ukraine/>

42. ms.detector.media. Як визначити, що телеграм-канал працює проти вас. Поради аналітикині «Детектора медіа». *ms.detector.media*. URL: <https://ms.detector.media/sotsmerezhi/post/30785/2022-12-04-yak->

[vynachyty-shcho-telegram-kanal-pratsyuie-proty-vas-porady-analitykyni-detektora-media/](#)

43. Nutzungsbedingungen. *Telegram*. URL: <https://telegram.org/tos/ua>

44. Slovo i Dilo. Щонайменше 5 мільйонів людей в Україні втратили роботу через війну. *Слово і Діло*.

URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/11/20/novyna/ekonomika/shhonajmenshe-5-miljoniv-lyudej-ukrayini-vtratylu-robotu-cherez-vijnu>

45. Ukrinform. Каховська ГЕС повністю зруйнована, відновленню не підлягає – Укргідроенерго. *Укрінформ - актуальні новини України та світу*.

URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3718814-kahovska-ges-povnistu-zrujnovana-vidnovlennu-ne-pidlagae-ukrgidroenergo.html#google_vignette

ДОДАТКИ

Додаток А

Приклад новини з додатку Телеграм, що підтверджує підрив Каховської ГЕС

Труха ⚡ Україна

СЛУЖБА БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

СБУ ВІДКРИЛА
КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ
ЗА ФАКТОМ ПІДРИВУ ДАМБИ
КАХОВСЬКОЇ ГЕС

Служба безпеки України відкрила кримінальне провадження за фактом підриву дамби Каховської ГЕС.

«Підірвавши греблю Каховської ГЕС, РФ остаточно довела, що є загрозою для всього цивілізованого світу. Наше завдання – притягнути до відповідальності не лише верхівку путінського режиму, але й рядових виконавців злочинів», – Малюк.

ТРУХА ⚡ Україна | Прислать новость

🔥 12.1K 👍 3035 🗣️ 747 ❤️ 510 😊 14

👁️ 1M изменено 11:00

Додаток Б

Приклад новини з додатку Телеграм, що демонструє наслідки удару РФ по терміналу «Нової пошти»

Труха ⚡ Україна

 Труха ⚡ Україна
Ракетний удар рф по терміналу «Нової пошти» на Ха...

Так виглядає термінал «Нової Пошти» на Харківщині після ракетного удару.

Русняві виблядки 🤡

ТРУХА ⚡ Україна | Прислать новость

 21.4K 5112 2341 765 228 120

 83

 951.7K 11:19

Додаток В

Приклад новини з додатку Телеграм про збір коштів на 100 далекобійних БПЛА у додатку Телеграм

Сергій Притула
161 025 підписчиков

10 октября

Сергій Притула

01:29

Мегазбір «Можем павтаріть»!

Забезпечимо Сили Оборони можливістю гасити ворога сильно і глибоко!

Мета: 175 млн грн на 100 далекобійних БПЛА (30 кг корисного навантаження на дистанцію 800 км).

Збір триватиме три дні!

Рахунки для донатів активні:

Monobank - <https://send.monobank.ua/jar/3LqSdtSG2s>
Приват - <https://bit.ly/pf-megazbir-mp>
Усі інші рахунки - <https://prytulafoundation.org/about/projects/actual/mozhem-pavtarit>

Донатимо люто, репостимо нестримно!!!

Покажемо їм, що значить «МОЖЕМ ПАВТАРІТЬ»!!!!

Активі
Чтобы ак
"Парам

Додаток Д

Приклад застосування пропаганди телеграм-каналом «Легітимний», яка націлена на розхитування довіри населення до влади

Легитимный
1 066 213 подписчиков

Легитимный

00:19 ДРОНИ ДЛЯ КОРДОНУ

1+1 МАРАФОН

КИЇВ

ТСН

#раскладка
 Как обычно мы были правы, все «диверсии или террористические атаки» - это дело рук украинских спецслужб. Хотя помните, как Зеленский на весь мир врал, что заказчик подрыва моста не Украина (вопрос, а кто?). Сегодня Глава СБУ Малюк заявил, что подрыв Крымского моста в октябре прошлого года - это "реализация СБУ".

Почему Малюк начал приписывать себе эти ещё в прошлом году «опасные» кейсы?
 Причина в том, что грызня среди силовиков идёт мощная. Вот Малюк пытается создать себе информационный героический образ среди «ура-патриотов».

Добавим, что весь 2022 год мы инсайдили, что СБУ и Офис Президента пытались реализовывать стратегию контролируемого террора, целью было запугать всех. Тогда убивали и подрывали журналистов, общественников, чиновников, полицию, обычных работяг и тд.

Всё, что мы инсайдим - подтверждается через время. Просто власть врёт и использует свой народ в слепую.

510K 16:56

Додаток Е

Приклад новини на каналі «Легітимний», що містить дезінформацію

Легитимный
1 070 772 подписчика

440.9K 15:03

Легитимный
#слухи

Наш источник сообщает, что на встрече с младшим Соросом Ермак обещал ему приватизацию энергетических компаний Украины, под западные корпорации. За это Сорос будет лоббировать Ермака и Зеленского в США. Вообще начинается распродажа активов Украины за «копейки».

Telegram
Наблюдатель

А вот кто собственно и покрывает все схемы главы ОП: Андрей Ермак провёл встречу с сыном Джорджа Сороса, Александром Соросом....

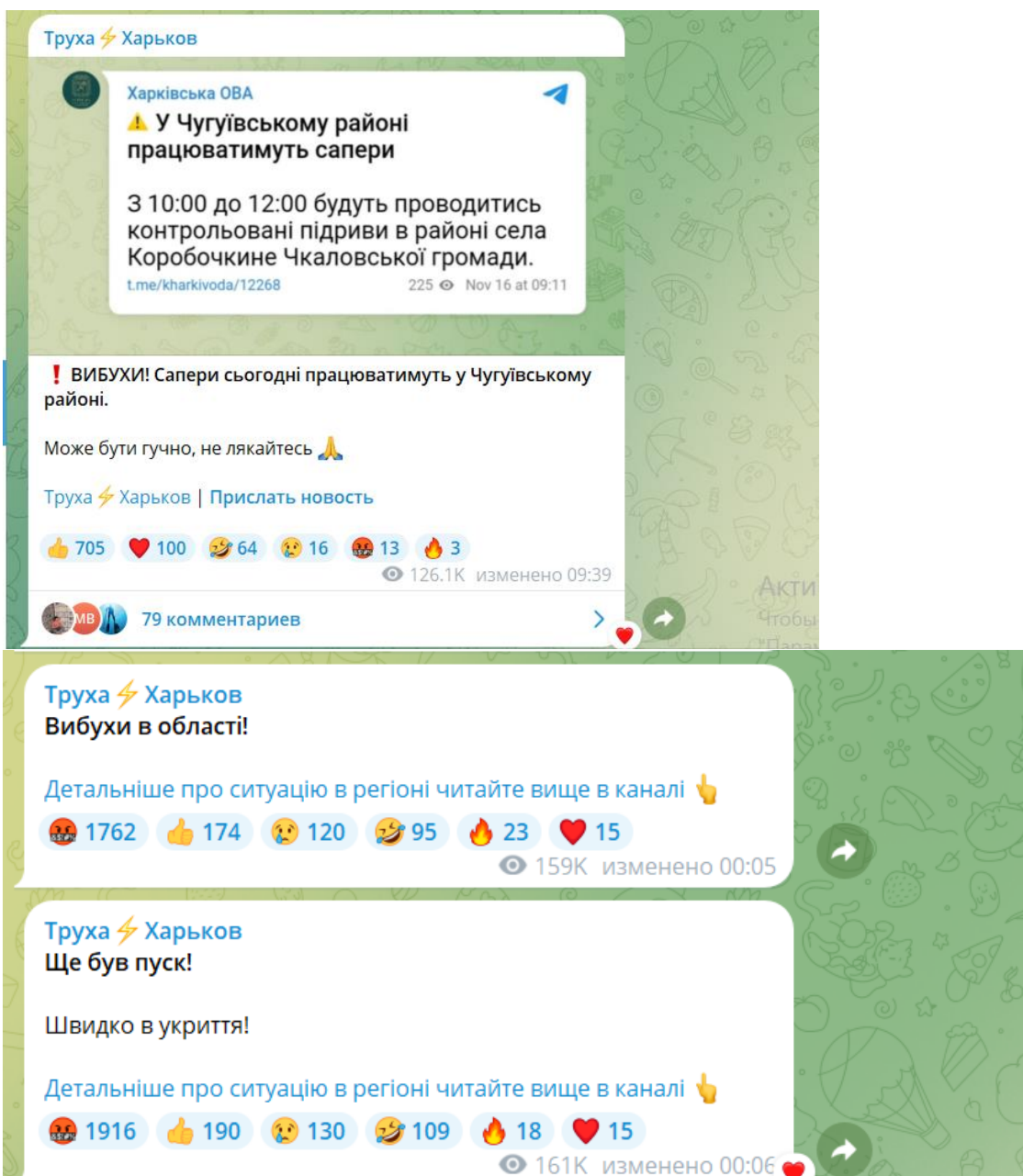

464.8K 15:13

АКТИВ
Чтобы с
Парам

Додаток Ж

Приклад швидкої комунікації під час повітряної тривоги (розмінування) на каналі «Труха Україна»

Додаток 3

Приклад бесіди із надання першої психологічної допомоги з чат-ботом «@friend_first_aid_bot»

Друг. Перша допомога
бот

Знаєш, деякі люди після зустрічі зі стресом відчують, що все навколо нереальне.

Катя, скажи, у тебе буває відчуття, що навколишній світ нереальний, сюрреалістичний чи віддалений? 13:08

👤 Ні 13:09 ✓✓

Супер, можемо продовжувати. 13:09

➔ Продовжимо 13:09 ✓✓

У мене є для тебе ще декілька порад, що допоможуть тобі почуватися краще 👍 13:09

👍 Добре 13:09 ✓✓

- ✓ Не забувай добре харчуватись.
- ✓ Приділи трохи часу розмовам з близькими та друзями.
- ✓ Пам'ятай, що обійми і тілесний контакт є надзвичайно цілющими.
- ✓ Зроби щось, що тебе відволікає або розслабляє (кіно, музика, прибирання і т.п.).
- ✓ Виконуй фізичні вправи.
- ✓ Намагайся дотримуватися звичного розпорядку, наскільки це можливо в теперішніх обставинах.

Зроби скріншот 📸 цих порад, або закріпи 📌 повідомлення, щоб швидко повернутися до них. 13:09 ❤️

👍 Дякую 13:09 ✓✓

Активация /
Щоб активировать
"Параметры".

Меню 📎 Написать сообщение... 😊 🗣️

Додаток К

Приклад Телеграм-каналу, який дає корисні поради для збереження та покращення ментального здоров'я

Психологічна підтримка
35 469 підписчиков

Закреплённое сообщение
Горяча лінія психологічної підтримки сімей, які постраждали під час війни. 📞 Якщо ...

Психологічна підтримка
😡 **ЯК КЕРУВАТИ ГНІВОМ, ЩОБ НЕ ПСУВАТИ СТОСУНКИ З ОТОЧЕННЯМ**

sos 1. Коли відчуєте імпульс до зриву — спробуйте не реагувати на нього. Намагайтеся відтягти час.

Якщо є можливість усунути фізично від об'єкта подразнення — зробіть це. Приблизно через 15 хвилин ви заспокоїтеся.

✈️ *Відмовляючись реагувати на подразник звичним неекологічним способом, ви даєте собі внутрішню свободу.*

Ваша початкова реакція — це лише звичка, рефлекс, що формувався із самого дитинства. За бажання ви можете це змінити, поступово відпрацьовуючи нові стратегії поведінки. Для цього вам знадобиться час, терпіння та увага.

sos 2. Якогома точніше визначайте, що ви можете змінити, а що — ні.

Вчіться відпускати ситуації, на які ви не можете вплинути. Відмовтеся від нав'язування іншим свого бачення світу. Ваш світ від цього не постраждає.

sos 3. Не наживайте собі ворогів, ображаючи та принижуючи у розмові співрозмовника.

Навіть якщо людина не має рації, намагайтеся засуджувати вчинок, а не особистість.

sos 4. Якщо у вас є почуття гумору і ситуація дозволяє — жартуйте. Гумор розчиняє гнів.

sos 5. Намагайтеся подивитися на ситуацію очима співрозмовника і зрозуміти його логіку.

Вкл. УВЕДОМЛЕНИЯ

Додаток Л

Приклад новини на каналі «Труха Україна» про призначення Залужного на посаду посла України у Великій Британії

Труха ⚡ Україна
2 578 610 підписчиков

Мова йде про Куп'янський напрямок. Крім того, обов'язково (без примусу) виїхати просять жителів ще 57 населених пунктів.

ТРУХА ⚡ Україна | Надіслати новину

👤 9013 👍 3304 😬 786 🔥 407 ❤️ 221

👁️ 778.7K 18:32

214 коментарієв

Труха ⚡ Україна

Коментар пресслужби МЗС щодо погодження Президентом України кандидатури Посла України в Сполученому Королівстві

Опубліковано 07 березня 2024 року в 19:08

У четвер, 7 березня 2024 року, Президент України погодив кандидатуру Валерія Залужного на посаду Надзвичайного і Повноваженого Посла України в Сполученому Королівстві Великої Британії та Північній Ірландії. Міністерство закордонних справ України опублікувало британський сторін відповідний запит на візиту.

! Зеленський призначив Залужного на посаду посла України у Великій Британії, – МЗС України.

ТРУХА ⚡ Україна | Надіслати новину

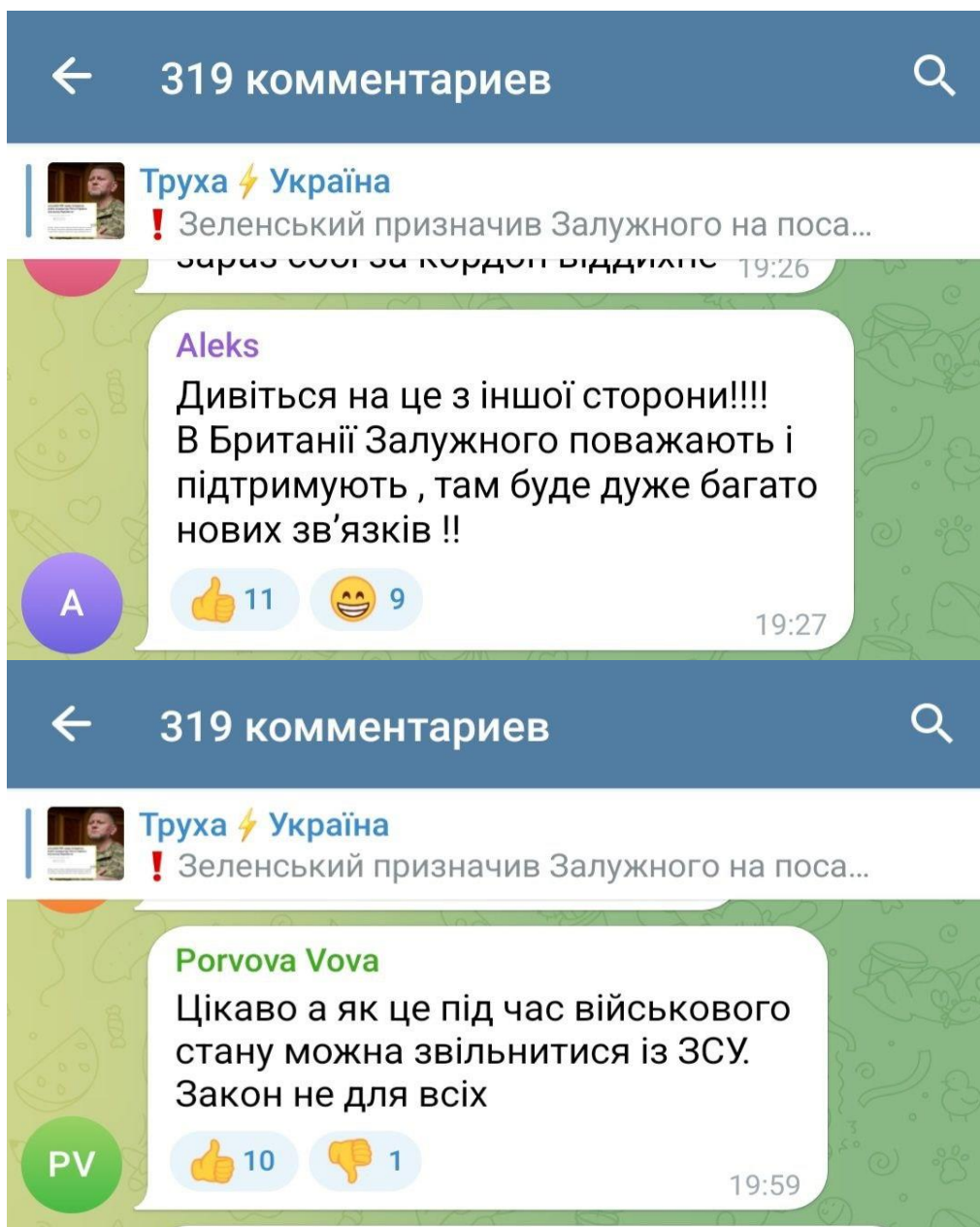
❤️ 14.4K 😬 5591 😊 2062 👍 1075 🔥 230

👁️ 782.1K изменено 19:12

296 коментарієв

Додаток М

Приклад коментарів аудиторії на каналі «Труха Україна», щодо новини про призначення Залужного на посаду посла України у Великій Британії

Додаток Н

Приклад новини на каналі «ТСН новини/Тсн.ua» про призначення Залужного на посаду посла України у Великій Британії, а також реакція населення

ТСН новини / ТСН.ua
900 403 підписчика

Закрепленне сообщение
!! Нашим артилеристам ТЕРМІНОВО потрібне авто: долучайтесь до збору на...

1376 312 255 170 55 29 19
8 7 5 185.1K 18:49

ТСН новини / ТСН.ua

🇬🇧 ! Зеленський погодив кандидатуру Валерія Залужного на посаду посла України у Великій Британії, — МЗС України

💬 "Міністерство закордонних справ України спрямувало британській стороні відповідний запит на агреман", — йдеться на сайті Міністерства закордонних справ України.

Підписатися на Telegram ТСН | Перейти на YouTube ТСН

3319 928 604 479 423 129 87
36 27 7 6 183.1K изменено 19:10

← **ТСН** ТСН новини / ТСН.ua
895.2K підписчиков

Закрепленне сообщение #1
☀️ Нам потрібна перемога, а їм, щоб впевн...

7 6 202.1K изменено 19:10

ТСН новини / ТСН.ua

”
ТСН новини / ТСН.ua
Зеленський погодив кандидатуру Валерія Залужного на посаду посла України у Великій Британії

🇬🇧 🗣️ Залужний може стати послом Великої Британії

Це правильне рішення ?
Анонимний опрос

39% ✅ Так

24% ❌ Ні

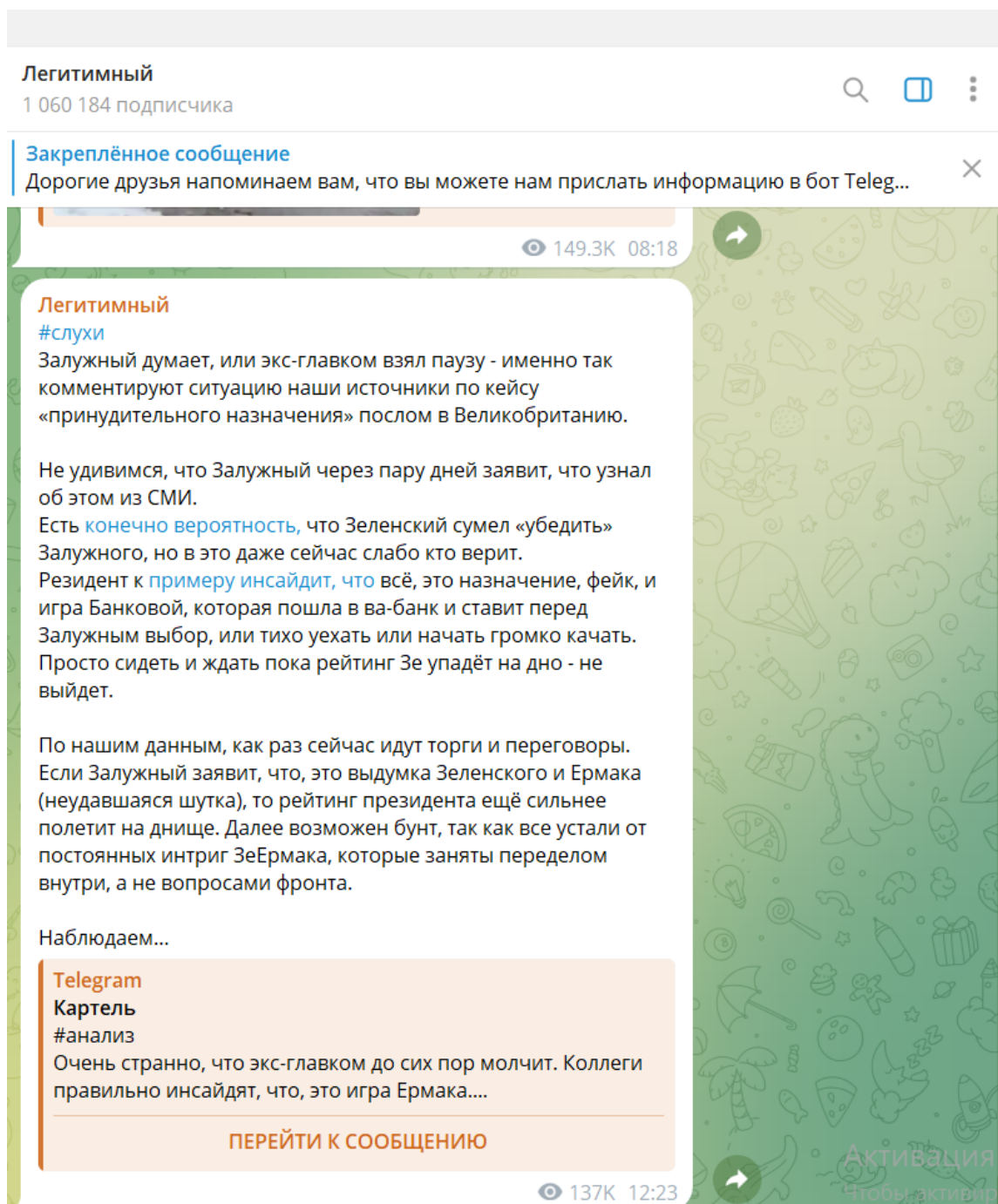
37% 🙋 Час покаже

37293 голоса

844 285 132 58 34
21 9 8 6 195.9K 19:29

Додаток П

Приклад новини на каналі «Легітимний» про призначення Залужного на посаду посла України у Великій Британії

Додаток Р

Приклад новини на каналі «Труха Україна» про блокування українсько-польського кордону, а також реакція населення

Труха ⚡ Україна
2 578 504 підписчика

Польські протестувальники висипають зерно з українських фур у Ягодіні.

Наш підписник повідомив, що вони зупинили авто, які пройшли митний контроль та транзитом рухались у Литву.

Мовляв, їм не сподобалося, що зерно везуть через Польщу, тому почали різати тенти 🤔

ТРУХА ⚡ Україна | Надіслати новину

👍 32.5K 🗨️ 8258 😬 861 🔥 574 ❤️ 303 👁️ 1М 17:06

👤 633 коментарія

Активация
Чтобы активировать
"Параметры".

← 615 коментарієв 🔍

Труха ⚡ Україна
Польські протестувальники висипають зерн...

Dasha
Такі ж як і кацапи 🤔
👍 285 😄 48 🗨️ 20 😭 3 17:07

nastix
Такі самі як і русня
👍 211 😄 34 🗨️ 16 ❤️ 1 17:07

← 615 коментарієв 🔍

Труха ⚡ Україна
Польські протестувальники висипають зерн...

Евгений Мочкаров
«Ну шо, синку, помогли тобі ті ляхи?»
👍 1.7K 😄 106 🗨️ 12 😭 3
изменено 17:07

Додаток С

Приклад новини на каналі «ТСН новини/Тсн.ua» про блокування українсько-польського кордону

TCH новини / TCH.ua 900 363 підписчика

Закрепленне сообщеніе #1   Лише разом можемо зупинити це жахіття - підтримкою і допомогою наш...

TCH новини / TCH.ua

00:41

TCH
ВРАЖАЄ

 Польські протестувальники взялися висипати українське зерно з фур, що застрягли на кордоні.

Сталося це на трасі поблизу пункту пропуску Ягодин-Дорогуськ. Водії вантажівок стверджують: учасники блокади підійшли з болгарками і ними [порізали замки та відсіки](#).

На місце водії пошкоджених машин одразу викликали поліцію. Наразі перед пунктом пропуску в черзі простоє 650 фур. На виїзд поляки оформляють декілька машин на годину, тоді як на вїзд до Польщі черга стоїть – вантажівки практично не пропускають.

[Підписатися на Telegram TCH](#) | [Перейти на YouTube TCH](#)

 4244 972 288 190 105 43 41

 34 29 16 2

 273.1K изменено 17:10

Додаток Т

Приклад новини на каналі «Легітимний» про блокування українсько-польського кордону

Легитимный
1 060 030 подписчиков

Закрепленное сообщение
Дорогие друзья напоминаем вам, что вы можете нам прислать информацию в бот Teleg...

#раскладка

Поляки стали главными экономическими врагами Украины.

На фоне того, что Украине перестают давать достаточно кредитов, единственным способом заработать была аграрная промышленность и перевозки, но «братушки» не привыкли делиться и уже 5 месяц блокируют границы против украинских перевозчиков.

Дошло до того, что срывают пломбы и портят имущество. При этом «европейская» Польская полиция - покрывает их.

Украина при этом теряет десятки миллионов долларов в день. Это влечет к массовому банкротству украинского АПК и перевозчиков. Плюс усиления дефицита бюджета, нищеты народа и рост социального недовольства внутри Украины.

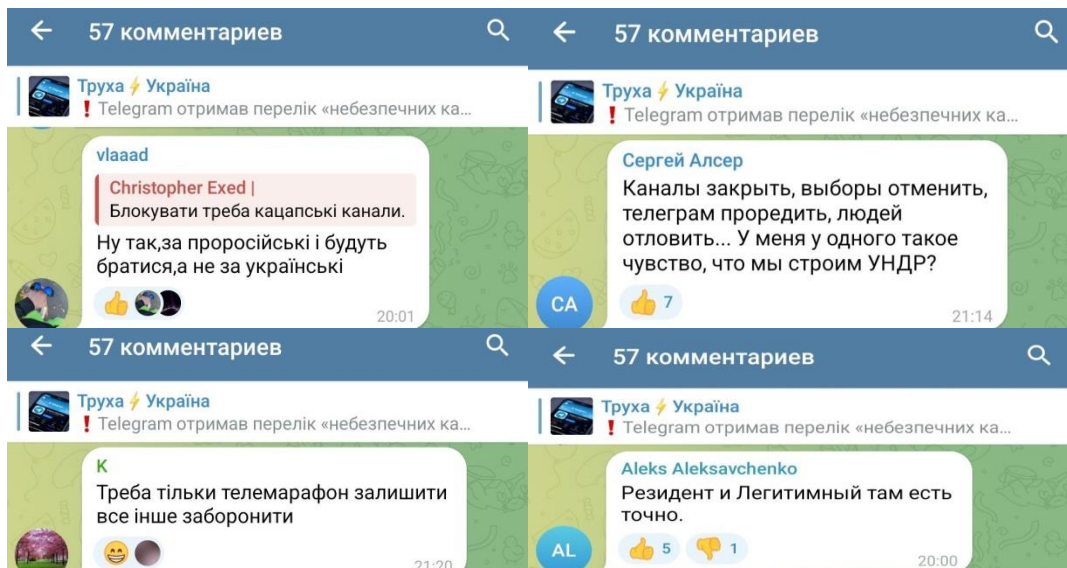
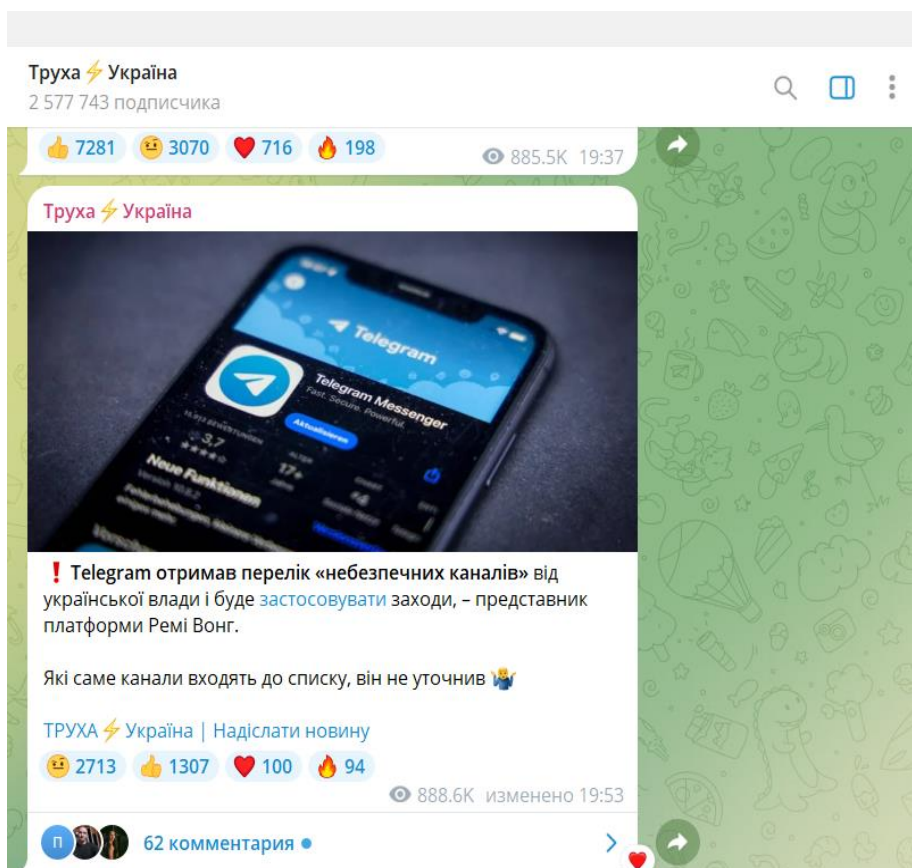
Вот так союзники помогают.

410K 22:14

Активация

Додаток У

Приклад новинаи на каналі «Труха Україна» про «небезпечні канали» в Телеграм, а також реакція аудиторії

Додаток Ф

Приклад новини на каналі «ТСН новини/ТСН.ua» про «небезпечні канали» в Телеграм

ТСН новини / ТСН.ua
899 941 підписчик

Закрепленне повідомлення #2
🔥 **ТЕРМІНОВО** 🔥 Збираємо на рій FPV-дронів для наших захисників. 🇺🇦 Долучай...

ТСН новини / ТСН.ua

📱 **"Будемо вживати заходи"**: Компанія Telegram отримала від української влади перелік "потенційно проблемних" каналів і тепер їх аналізує

💬 "Наразі ми вивчаємо його та будемо вживати заходів проти будь-якого контенту, який порушує умови надання послуг Telegram", — розповів журналістам представник платформи Ремі Вонг.

Водночас Вонг підкреслив, що Telegram є **безпечним месенджером для українців** та користувачів в інших країнах світу.

[Підписатися на Telegram TCH](#) | [Перейти на YouTube TCH](#)

👍 1182 🤔 247 🗣️ 64 ❤️ 49 😊 39 🙏 11 🤪 10
🍌 5 🔥 4 🍌 1

👁️ 198.3K 20:51

Додаток Х

Приклад новини на каналі «Легітимний» про «небезпечні канали» в Телеграм

Легитимный
1 058 453 подписчика

Закреплённое сообщение
Дорогие друзья напоминаем вам, что вы можете нам прислать информацию в бот Teleg...

Легитимный
#раскладка
Дорогие коллеги. Разложим дурость функционеров Банковой по кейсу запрета телеграм каналов, которые ей так мешают дурить людей.
- Вы не задавались вопросом, почему хотят запретить только Легитимный, Резидент, ЗеРада и тд.? Почему реально функционеры ОП не требуют сразу запретить русские телеграм каналы военкоров и вообще все РФ каналы, которые пишут намного более жестче «кремлевский материал»?

И да ответим сразу. Никого не будут запрещать, так как вы и мы не нарушаем правила телеграма в отличии 99% всех офисных тг каналов, которые публикуют личные данные, занимаются шантажом и выбиванием денег с бизнеса, распространяют угрозы в убийстве определенных людей, разжигают национальное и религиозное противостояние, поддерживают нацизм/фашизм и тд.

Мы в отличии от них «белые и пушистые». Просто пишем правду о всех процессах в Украине, предупреждаем украинцев, призываем к мирным переговорам и тд.

Свобода и демократия победит! Быть добру 🙌

Telegram
ЗеРада
⚡ ⚡ О, нас тоже Банковая решила банить.

П - Признание....

Ну что, начинает тормозить ТГ. Перед блокировкой Легитимного и Резидента с ЗеРадой, это подготовка.

Активация

АНОТАЦІЯ

Дипломна робота на тему «Телеграм як інформаційне джерело та комунікативний інструмент в російсько-українській війні» присвячена дослідженню ролі соціальної мережі Телеграм у контексті воєнного конфлікту між Росією та Україною. Робота аналізує важливість вивчення цього додатку, висвітлення російсько-українського конфлікту у вітчизняних та міжнародних джерелах, а також досліджує роль Телеграм як інформаційного джерела та інструменту комунікації в рамках війни. Окремий розділ присвячений комунікативним практикам, які використовуються для висвітлення цієї важливої проблеми через соціальну мережу Телеграм.

Об'єктом дослідження виступають інформаційні процеси та комунікації в російсько-українській війні. Предметом – Телеграм як інформаційне джерело та комунікативний інструмент в рамках інформаційної війни в російсько-українському конфлікті. Мета кваліфікаційної роботи полягає у дослідженні ролі та значення Телеграм як інформаційного джерела та комунікативного інструмента у контексті російсько-української війни.

Аналіз джерельної бази дозволив з'ясувати роль Телеграм у контексті російсько-української війни, а також проаналізувати комунікативні практики для висвітлення важливої проблеми. Результатом аналізу є порівняльна характеристика обраних телеграм-каналів, які висвітлювали однакові новини, і висновки, щодо надійності кожного джерела інформації. В подальшому напрацювання зможуть стати у нагоді для наступних досліджень зі вказаної теми. У роботі було використано аналіз, який застосовувався для оцінки джерел інформації, а також новинних повідомлень. Крім цього, було застосовано кабінетне дослідження, яке було проведене на основі готових матеріалів, та порівняння новин в додатку Телеграм.

Ключові слова: інформація, Телеграм, комунікація, війна, конфлікт.

ABSTRACT

The thesis on the topic "Telegram as an information source and communication tool in the Russian-Ukrainian war" is devoted to the study of the role of the Telegram social network in the context of the military conflict between Russia and Ukraine. The work analyzes the importance of studying this application, coverage of the Russian-Ukrainian conflict in domestic and international sources, and also examines the role of Telegram as an information source and communication tool within the framework of the war. A separate section is devoted to communicative practices used to highlight this important issue through the Telegram social network.

The object of research is information processes and communications in the Russian-Ukrainian war. The subject is Telegram as an information source and communication tool within the framework of the information war in the Russian-Ukrainian conflict. The purpose of the qualification work is to study the role and significance of Telegram as an information source and communication tool in the context of the Russian-Ukrainian war.

The analysis of the source base made it possible to clarify the role of Telegram in the context of the Russian-Ukrainian war, as well as to analyze communicative practices to highlight an important issue. The result of the analysis is a comparative description of the selected Telegram channels that covered the same news, and conclusions regarding the reliability of each source of information. In the future, the results will be useful for further research on the specified topic. The analysis was used in the work, which was used to evaluate the sources of information, as well as news reports. In addition, an office study was applied, which was conducted on the basis of ready-made materials, and a comparison of news in the Telegram application.

Keywords: information, Telegram, communication, war, conflict.